

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia - diplomacie

Zajišťování bezpečnosti USA v Bushově administrativě (případová studie role jednotlivce - Donald Rumsfeld)

(bakalářská práce)

Autor: Michaela Koštová

Vedoucí práce: Ing. Zbyněk Dubský, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Zajišťování bezpečnosti USA v Bushově administrativě (případová studie role jednotlivce - Donald Rumsfeld)“ vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne 27. 4. 2015

podpis studenta

Poděkování

Mé poděkování patří Ing. Zbyňku Dubskému, Ph.D., za jeho vstřícný přístup, za odborné vedení mé práce, užitečné rady, komentáře a připomínky, které mi velice pomohly při zpracování tohoto tématu.

Seznam použitých zkratk

USA	Spojené státy americké
9/11	teroristické útoky z 11. září 2001
GWOT	Global War on Terrorism = globální válka proti terorismu
PNAC	The Project for the New American Century = projekt pro nové americké století
NSS 2002	National Security Strategy = Národní bezpečnostní strategie
OSN	Organizace spojených národů
NSCWMD 2002	National Strategy to Combat Weapons of Mass Destruction = Národní strategie boje proti šíření zbraní hromadného ničení
RB OSN	Rada bezpečnosti organizace Spojených národů
OEF 2001	Operation Enduring freedom = operace Trvalá svoboda
OIF 2003	Operation Iraqi Freedom = operace Irácká svoboda
ZHN	zbraně hromadného ničení
CIA	Central Intelligence Agency = Ústřední zpravodajská služba
NATO	North Atlantic Treaty Organization = Severoatlantická aliance
NSC	National Security Council = Federální rada pro národní bezpečnost
DIA	Defense Intelligence Agency = Zpravodajská služba ministerstva obrany

Obsah

Úvod.....	1
1 Role jednotlivce v zahraniční a bezpečnostní politice státu.....	3
1.1 Vnitřní faktory ovlivňující rozhodování jednotlivce	6
1.1.1 Charakterové vlastnosti.....	6
1.1.2 Percepce	8
1.1.3 Mispercepce	10
1.2 Vnější faktory ovlivňující rozhodování jednotlivce	12
1.2.1 Média	12
1.2.2 Veřejné mínění.....	13
1.2.3 Domácí politika.....	15
1.2.4 Groupthink	17
2 Zahraniční a bezpečnostní politika USA v letech 2001-2006	21
2.1 Změny v politice USA po 11. září 2001	22
2.2 Doktrinální dokumenty USA	24
2.3 První odpověď - operace Trvalá svoboda 2001	26
2.4 Druhá odpověď - operace Irácká svoboda 2003	27
3 Role Donalda Rumsfelda v bezpečnostní politice USA.....	31
3.1 Život a osobnost Donalda Rumsfelda	31
3.2 Nejmladší a nejstarší ministr obrany v dějinách USA	32
3.3 Rumsfeldova úloha po 11. září 2001	34
3.3.1 Rumsfeldova úloha při operaci Trvalá svoboda	35
3.3.2 Rumsfeldova úloha při operaci Irácká svoboda.....	36
3.4 Vnitřní faktory ovlivňující rozhodování Donalda Rumsfelda	38
3.4.1 Charakteristické vlastnosti Donalda Rumsfelda	39
3.4.2 Percepce a mispercepce Donalda Rumsfelda	40
3.5 Vnější faktory ovlivňující rozhodování Donalda Rumsfelda	43
3.5.1 Vliv médií a reakce veřejného mínění	43
3.5.2 Vliv domácí politiky a groupthink v Bushově administrativě.....	44

Závěr	47
Seznam použité literatury a dalších zdrojů	50
Seznam příloh	60
Přílohy	61

Úvod

Od americké operace Irácká svoboda uběhlo již dvanáct let a i po takové době je téma širokou veřejností stále velmi diskutované. Z této události vzešlo několik zajímavých otázek. Jakou roli v této operaci hráli členové Bushovy administrativy? Vzešly by z operace jiné důsledky, kdyby rozhodovací pravomoc měli v rukou jiní lidé? Existuje spousta odpovědí a spousta názorů. Právě různé charaktery osobností, které měly rozhodovací moc v této době, měly největší vliv na chod celé politiky a na rozhodnutí, která byla přijata. To je hlavní důvod, proč jsem si zvolila ve své práci téma role jednotlivce v politice státu a faktory, kterými může být jedinec ovlivňován. V této práci se konkrétně zaměřím na roli bývalého ministra obrany Spojených států amerických Donalda Rumsfelda.

Cílem této bakalářské práce je tedy zhodnotit hlavní vlivy na vůdce státu při procesu rozhodování a aplikovat tyto vlivy na osobu ministra obrany Donalda Rumsfelda prostřednictvím detailní analýzy událostí, které se odehrály v jeho druhém funkčním období. Zároveň demonstruje fungování americké zahraniční a bezpečnostní politiky v období od roku 2001 do roku 2006, její zásadní události a změny, které výrazně ovlivnily její směr. Název práce je zajišťování bezpečnosti Spojených států amerických, které konkrétně sleduji na případové studii role jednotlivce Donalda Rumsfelda. Úkolem práce tedy není obecně hodnotit americkou politiku, ale zanalyzovat roli jednotlivce v této politice.

První kapitola je tvořena teoretickým rámcem, ve kterém se zaměřuji na roli jednotlivce v zahraniční a bezpečnostní politice státu, a jaké faktory ovlivňují jeho rozhodnutí. Zvolila jsem adekvátní vnitřní a vnější faktory, které aplikuji na osobu Donalda Rumsfelda a prostřednictvím analýzy zjišťuji, do jaké míry byl těmito faktory ovlivněn při rozhodování o americké odpovědi na útoky z 11. září 2001. Při popisu jednotlivých faktorů také používám situace ze světové i americké historie pro jeho lepší pochopení.

Druhá kapitola zhodnocuje zahraniční a bezpečnostní politiku Spojených států amerických se zaměřením na funkční období Donalda Rumsfelda, tedy 2001-2006. Popisuji čím se vyznačovala Bushova administrativa a dále se zabývám změnami a reakcemi americké bezpečnostní politiky, které následovaly po útocích z 11. září 2001.

V kapitole se více zaměřuji na operaci Irácká svoboda, která je doposud považována za obrovské selhání rozhodovacího procesu ze strany hlavních představitelů Spojených států amerických v tehdejší Bushově administrativě.

Třetí kapitola se soustředí na případovou studii role jednotlivce, tedy Donalda Rumsfelda. Kapitola velmi detailně uvádí do Rumsfeldova života a seznamuje s jeho dlouholetou kariérou především politickou. Dále velmi podrobně rozebírá jeho roli ve dvou amerických vojenských invazích do Afghánistánu a do Iráku v boji proti terorismu. Na základě teoretického rámce z první kapitoly zhodnocuji faktory, které na Rumsfelda působily v jeho rozhodování. V této části práce jsou analyzovány výroky související s jeho rolí formou diskurzivní analýzy. Vzhledem k významu těchto textů práce operuje s přesnými citacemi (přeloženými do češtiny).

Při vypracování práce byla použita především metoda analytického studia zdrojů, a to relevantních knižních, jak českých, tak amerických jako například kniha od Radky Drulákové a Petra Druláka, která podrobně rozebírá roli vůdce v zahraniční politice státu (Tvorba a analýza zahraniční politiky), dále od Jana Eichlera a Lukáše Tichého, která pojednává o vývoji americké bezpečnostní a strategické kultury (USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury) nebo dílo od Grahama Bradleyho, které nám přináší detailní pohled na život Donalda Rumsfelda (By his own rules: the ambitions, successes, and ultimate failures of Donald Rumsfeld). Dále jsou použity související doktrinální dokumenty z roku 2002 (National Security Strategy), projevy vysokých činitelů, publikovaná interview, novinové články a další praktické zdroje, které jsou přístupné prostřednictvím internetu. Po analýze stěžejních pramenů používám metodu pozorování. Soustředím se na sledování skutečností a zaznamenávání jejich charakteristik, které jsou podstatné pro následující metodu případové studie, s jejíž pomocí se zaměřuji na charakter Donalda Rumsfelda, popisují jeho roli v americké politice 21. století a analyzuji vnitřní a vnější vlivy na jeho působení v americké politice v letech 2001-2006.

1 Role jednotlivce v zahraniční a bezpečnostní politice státu

Teoretický rámec práce se soustředí na roli jednotlivce v mezinárodních vztazích jakožto tvůrce zahraniční a bezpečnostní politiky. Tímto jednotlivcem je především člověk s vysokým postem v politické sféře (premiér, prezident, diktátor, generál i duchovní vůdce). Souhrnně se tyto vysoce postavené osoby nazývají vůdci a tento pojem je použit v celé práci. K tomu, aby se jednatel mohl stát osobou, která bude mít rozhodující vliv na politiku státu, je třeba několik předpokladů. Těmi podle Radky Drulákové a Petra Druláka¹ jsou:

- politika je vytvářena výhradně jednotlivcem nebo úzkou skupinou jednotlivců
- zahraničně politický aparát zůstává mimo rozhodovací proces
- veřejné mínění nemá rozhodující vliv na tvorbu zahraniční politiky
- nejedná se o životní zájmy daného státu

Pokud jednatel alespoň z části splňuje některé z výše uvedených podmínek, má příležitost se významně podílet na tvorbě zahraniční politiky státu. Politika je velmi souhrnný a složitý systém, který je ovlivňován různými faktory, i těmi nepolitickými. Veškerá politická rozhodnutí se odehrávají mimo veřejnost a často neodpovídají očekáváním. Právě tato rozhodnutí mají zásadní vliv na vývoj celé společnosti. Politická scéna je tvořena několika aktéry s různými záměry², a proto je třeba se soustředit na jejich osobnost, abychom získali jejich pohled na svět, podle kterého se rozhodují.³ Charakteristika osobnosti vůdců je obvykle významnější, jestliže mají větší volnost při tvorbě politiky a situace není úplně jasná nebo jednoduchá. V této situaci, která je v současnosti přirozenou součástí formování zahraniční politiky, mohou osobnost a hodnoty vůdce vymezovat cestu, kterou se daná země vydá. Sám Kenneth Waltz, jeden z nejvýznamnějších teoretiků mezinárodních vztahů, konstatoval, že války nezačínají samy státy, nýbrž jednotlivci, a každý jednatel se rozhoduje prostřednictvím svých

¹ DRULÁKOVÁ, Radka a Petr DRULÁK. *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. 3. vydání, Praha: Oeconomica, 2011, 183 stran. ISBN 978-80-245-1815-2. s. 122.

² PROROK, Vladimír. *Tvorba rozhodování a analýza v politice*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012, 189 stran. ISBN 978-80-247-4179-6. s. 7.

³ DRULÁKOVÁ, Radka a Petr DRULÁK. *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. 3. vydání, Praha: Oeconomica, 2011, 183 stran. ISBN 978-80-245-1815-2. s. 17.

emocí a přesvědčení.⁴ Vůdce tedy nemůže rozhodovat objektivně, protože nezná všechny podstatné informace a zároveň ho ovládají jisté emoce. To, co významně ovlivňuje tvorbu rozhodnutí je proces vnímání a tzv. obraz skutečnosti. Člověk je neustále zaplaven velkým množstvím informací, ze kterých vybírá ty nejdůležitější. Poté si vytváří svůj obraz světa, který bude vždy odlišný od reality. Výsledkem je, že lidé nerozhodují o problému objektivně, ale rozhodují za pomoci jejich subjektivního vnímání.⁵

V nadneseném slova smyslu můžeme říci, že neprobíhají žádná rozhodnutí státu, protože státní zásahy jsou akce, o kterých rozhodují a provádějí je ti, kteří jednají ve jménu státu. Stát jako celek o sobě rozhodovat nemůže. Z toho vyplývá, že státní jednání, chování státu a rozhodnutí státu, neexistují. Existují motivy, důvody, chování nebo rozhodování skutečných jedinců. Reálná moc je podílem na rozhodování, tudíž neexistuje jiná moc, než moc konkrétních jednotlivců.⁶ Díky těmto skutečnostem se ve 20. století role jednotlivců začala více zkoumat. Velký podíl na těchto výzkumech měly mimo jiné významné konflikty hlavně dvě světové války. Společnost chtěla pochopit, jaké byly důvody k tomuto chování. Zcela logicky se jejich otázky obrátili na osoby, které byly zodpovědné za rozhodování v dané situaci.⁷ Na vůdce působí několik činitelů a problematika rozhodování se tedy stává velmi složitou.

Osobnost člověka detailně zkoumá věda nazývajícím se politická psychologie. Základ každého rozhodnutí člověka spočívá v obrazech jedince, který je odlišný od reality. K tomu, abychom se vyznali v politice je třeba porozumět psychologii.⁸ Pouze psychologie ovšem nemůže vysvětlit dění v mezinárodním prostředí. Každý jedinec žije ve svém prostředí, která se od sebe navzájem výrazně odlišují co se týče politické kultury, státních institucí, norem a dalších.⁹ Politická psychologie nám podrobně

⁴ WALTZ, Kenneth Neal. *Man, the state and war: a theoretical analysis*. London: Columbia University Press, c1959, 263 stran. ISBN 0231085648. s. 9.

⁵ DRULÁKOVÁ, Radka a Petr DRULÁK. *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. 3. vydání, Praha: Oeconomica, 2011, 183 stran. ISBN 978-80-245-1815-2. s. 122-123.

⁶ KREJČÍ, Oskar. *Politická psychologie*. 1. vydání. Praha: Ekopress, 2004, 319 stran. ISBN 80-86119-84-x. s. 210.

⁷ SCHILDKRAUT, Deborah J. 2004. All Politics is Psychological: A Review of Political Psychology Syllabi. *Perspectives on Politics* [online]. vol. 2, no. 4: s. 807-819 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3688550>. s. 808.

⁸ KREJČÍ, Oskar. *Politická psychologie*. 1. vydání. Praha: Ekopress, 2004, 319 stran. ISBN 80-86119-84-x. s. 11.

⁹ SEARS, David O., Leonie HUDDY, Jack S. LEVY a Robert JERVIS. *Oxford handbook of political psychology*. New York: Oxford University Press, 2003, 822 stran. ISBN 01-951-6220-X. s. 3.

vysvětluje vztah mezi povahovými vlastnostmi jedince, činiteli, které ho ovlivňují, a jeho rozhodnutími.

Faktory tvořící osobnost jedince a zároveň rozhodování vůdce se mění v průběhu života. Nejvíce působí v samotných začátcích lidského života, kdy si jedinec osvojí určité hodnoty a způsoby právě prostřednictvím brzkých politických zkušeností. Tím se jedinec naučí způsobům, jak se vypořádat s potížemi v různých situacích. Obecně lidé dávají přednost ucelenosti vlastního přesvědčení, i přestože je zde mnoho individuálních odlišností. Proto lidé ignorují a odmítají poznatky, které se neshodují s tím, čemu věří. Takové situace nastávají především, pokud má dotyčný zažité představy ohledně jiných států. Vůdci, kteří v jiné zemi vidí nepřítele, nakládají s informacemi o dané zemi způsobem, který koresponduje s jejich prvotním přesvědčením.¹⁰ Ukázkovým příkladem je 43. americký prezident George Walker Bush. Jeho představa o Saddámu Husajnovi měla významný podíl na vedení operace Irácká svoboda v roce 2003. Sám prezident a jeho administrativa si představovali Saddáma Husajna jako nebezpečnou hrozbu pro Spojené státy americké (dále jen USA). Věřili tomu, že Husajn spolupracuje s teroristickou organizací Al-Káida a snaží se získat jaderné zbraně. Důkladná vyšetření prokázala, že žádné zbraně hromadného ničení v Iráku nalezeny nebyly.¹¹

Dalšími významnými faktory, které ovlivňují chování vůdce je jeho styl rozhodování, nakládání s informacemi a lidé, kteří ho obklopují. K tomu musíme klást důraz na neustále se měnící prostředí, kterému se vůdce musí přizpůsobovat. Abychom mohli detailněji zkoumat rozhodování, musíme brát v úvahu všechny činitele, které mají vliv na vůdcovo vnímání. Těchto činitelů je velké množství a v zásadě se dělí na vnější a vnitřní faktory. Mezi vnější faktory řadíme prostředí, ve kterém se vůdce rozhoduje. Především tedy historický vývoj, kultura, ekonomika, instituce, politický systém i demografie. Vnitřním faktorem je hlavně osobnost konkrétního vůdce, jeho přesvědčení, hodnoty, zkušenosti, víra, emoce. Zároveň jsou zde omezení jako jsou například alternativy řešení komplikací, omezený čas, energie, jiné zkušenosti a informace potřebné k provedení rozhodnutí.¹²

¹⁰ JERVIS, Robert. *Perception and misperception in international politics*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, c1976, 445 stran. ISBN 0691100497. s. 58-64.

¹¹ Irák: nezvládnuté vítězství a jeho důsledky. 2004. *Revue Politika* [online]. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/697/irak-nezvladnute-vitezstvi-a-jeho-dusledky>.

¹² SNYDER, Richard C., Henry W. BRUCK a Burton M. SAPIN. 1962. *Foreign Policy Decision-making: An Approach to the Study of International Politics*. New York: Free Press of Glencoe. s. 100-103.

V následujících dvou podkapitolách se věnuji vnitřním a vnějším faktorům, které mají velký vliv na rozhodování jednotlivce a na tvorbu zahraniční a bezpečnostní politiky státu. Vzhledem k jejich velkému množství se zaměřuji pouze na nejdůležitější faktory, které aplikuji ve třetí kapitole práce.

1.1 Vnitřní faktory ovlivňující rozhodování jednotlivce

V této podkapitole se soustředím výhradně na vnitřní faktory, které působí na rozhodování jednotlivce. Hlavním faktorem je především povaha jednotlivce, to jak dotyčný vnímá okolí a jak přijímá informace. Významnou složkou tvořící charakter jednotlivce jsou jeho osobnostní vlastnosti, které ovlivňují lidské chování. Pracuji s pojmy percepce a mispercepce shrnující vnímání okolí a příjem informací jednotlivcem.

1.1.1 Charakterové vlastnosti

Vlastnosti jednotlivce hrají důležitou roli při jakémkoli rozhodování, nemusí se jednat pouze o to politické. To zajisté známe ze situací, se kterými se setkáváme v každodenním životě. Vliv charakteru člověka na tvorbu zahraniční politiky je značný a velmi důležitý, protože rozhodnutí prováděná v zahraniční politice mohou ovlivnit životy obyvatel daného státu. Psychologie jednotlivce ovlivňuje jeho chování různými způsoby, v různých fázích procesu rozhodování a zároveň ovlivňuje i ostatní faktory jako je veřejné mínění.¹³ Abychom byli schopni pochopit myšlení jednotlivců při rozhodovacích procesech, je třeba více porozumět lidské psychologii. V situacích, kdy se jednatel nachází ve stresu a nejistotě, jsou jeho osobnostní vlastnosti zásadní pro pochopení rozhodnutí týkající se zahraniční politiky. Tyto vlastnosti jsou dále spojeny s formou, jakou jednatel prosazuje své názory a zájmy. V tomto případě jednatel demonstruje své názory na mezinárodní úrovni právě tvorbou zahraniční politiky.

Snyder, Bruck a Sapin tvrdí, že jednotlivci jsou základem mezinárodní politiky, a proto se s velkým zájmem studují charakterové vlastnosti jednotlivců, a také jejich vliv na zahraniční politiku státu. Přesvědčení, motivaci, způsob rozhodování, přístup k lidem, to vše ovlivňuje chování jednotlivců, což se odráží v jejich vykonávání zahraniční politiky. Velký význam v celém procesu rozhodování přikládali především

¹³ SEARS, David O., Leonie HUDDY, Jack S. LEVY a Robert JERVIS. *Oxford handbook of political psychology*. New York: Oxford University Press, 2003, 822 stran. ISBN 01-951-6220-X. s. 253.

motivaci. Zahraničně politické procesy jsou pochopeny právě prostřednictvím porozumění vůdcům a jejich chování.¹⁴

U lidí vzniká potřeba udržet si jistou emoční stabilitu a záměrně se vyhýbat pocitům jako je strach, vina, stres nebo stud. Všichni máme svůj referenční bod, na základě kterého provádíme rozhodnutí. Tento bod stanovuje chvíli, od které možná ztráta výrazně převyšuje možný zisk, a ukazuje tedy výši averze k riziku. Každý člověk má tento bod jiný. Z toho vyplývá, že každý má jiný stupeň averze vůči riziku. Toto tvrzení se projevuje v procesech důležitého rozhodování. Na základě této skutečnosti se rozpoznávají různé typy vůdců. Jedinci, kteří mají nízký stupeň averze vůči riziku jednají velmi impulzivně a jsou odhodláni riskovat. Nevýhodou je, že tento typ vůdce mnohdy stojí v popředí konfliktů, protože svůj vlastní referenční bod staví mimo svůj současný stav, a to může mít negativní až destabilizační efekt pro mezinárodní celek. Tito jedinci na rozdíl od vůdců, kteří mají vyšší averzi k riziku, působí na své pozici mnohem kratší dobu. Společnost totiž zapomene na nedosažené sliby, ale odsuzuje prohry. Obecně se vůdci s prohrou nesmiřují jednoduše a snaží se všemi možnými prostředky, i těmi riskantními, dosáhnout původního stavu. Pokud se jim povede tohoto stavu docílit, posunou tak referenční bod, se kterým přijde nový ctižádostivější stav, a který vůdce uchovává i za cenu podnikání dalších rizikových kroků. Vůdci mající naopak vyšší stupeň averze vůči riziku se rozhodují uvážlivě, opatrně a na základě delšího zvažování. Snaží se přijít s rozhodnutím, které je promyšlené a výhodné pro všechny zúčastněné. Tudíž se ubírají střední cestou a vyhýbají se riskantním rozhodnutím.¹⁵ Z toho vyplývá, že referenční bod je nedílnou složkou lidského charakteru, který má velký vliv na způsob, jakým jednáme. Osobnost neboli charakter člověka je jakýsi funkční systém, který vymezuje, jak se uskutečňují duševní aktivity člověka, jaké jsou zásady našeho chování a jak a čím jsou řízeny naše emoce. V praxi se tyto skutečnosti objevují hlavně při kontaktu s ostatními lidmi, kdy každý jednáme jinak, protože právě díky osobnosti je každý člověk jedinečný.¹⁶ Další nedílnou součástí vůdce je jeho temperament, který chápeme jako vrozenou dispozici. Na základě temperamentu vzniklo rozdělení osob na sangviniky, flegmatiky, choleriky a

¹⁴ SNYDER, Richard C., Henry W. BRUCK a Burton M. SAPIN. 1962. *Foreign Policy Decision-making: An Approach to the Study of International Politics*. New York: Free Press of Glencoe. s. 137-138.

¹⁵ SEARS, David O., Leonie HUDDY, Jack S. LEVY a Robert JERVIS. *Oxford handbook of political psychology*. New York: Oxford University Press, 2003, 822 stran. ISBN 01-951-6220-X, s. 270-271.

¹⁶ KREJČÍ, Oskar. *Politická psychologie*. 1. vydání. Praha: Ekopress, 2004, 319 stran. ISBN 80-86119-84-x. s. 52.

melancholiky, a právě to ovlivňuje naši reakci v různých situacích. Podle toho rozdělení dokážeme u člověka určit, jaký je. U většiny poznáme, že se toto rozdělení dokonce překrývá.¹⁷ Při analýze člověka je zásadní posuzovat každého vůdce zvlášť, protože se jedná o jedinečné osobnosti. Přesvědčení, motivace, přístup k lidem, vztah k riziku, temperament a další osobnostní vlastnosti vůdce významným podílem ovlivňují jeho proces rozhodování.

1.1.2 Percepce

Význam slova percepce spočívá ve vnímání svého okolí a příjem informací jednotlivcem. Všichni vnímáme okolí, ve kterém žijeme, různými způsoby. S nově získanými informacemi nakládáme v souladu s naučenými hodnotami a postoji, které jsme za celý svůj život získali. V mezinárodním prostředí hraje percepce, jakožto jeden z nejvýznamnějších faktorů politických rozhodnutí, velmi důležitou roli. Je velmi složité mnohdy až nemožné rozumět některým podstatným rozhodnutím, aniž bychom brali v úvahu osobní přesvědčení o realitě. Stát a jeho akce jsou posuzovány na základě hodnot, postojů, emocí, dějin, kultury a okolí, ve kterém jednotlivec žije. To vše je propojeno s historií a zkušenostmi jedince z minulosti. Jednání aktérů je tedy založeno na zkušenostech z praxe a je ještě více posilněno, pokud se tyto zkušenosti často opakují, protože vytváří vyhraněnou představu o sobě a ostatních aktérech při jednání.¹⁸ To je zřejmé na příkladu USA a válce v Iráku, kdy si Bushova administrativa myslela, že průběh bude rychlý a jednoduchý. Měli naivní představu, že demokracie začne po válce vzkvétat, protože neměli žádné zkušenosti s Blízkým východem a s přechody z diktátorských režimů do demokracie. Zásadní bylo, že se nejednalo o první vojenskou invazi do Iráku. První podniknul George H. W. Bush v roce 1991. Sám George W. Bush přiznává ve své knize, že následoval příklad svého otce, i přestože realita byla jiná než si představoval. Dále George W. Bush píše: „*Věřím, že rozhodnutí, které můj otec provedl v roce 1991, bylo správné, a věřím, že totéž je pravdou i v případě rozhodnutí, které jsem udělal já o tucet let později*“.¹⁹ Zde je vidět, jak se 43. prezident USA inspiroval vojenskou intervencí do Iráku z roku 1991 a jednal na základě dřívějších

¹⁷ LUKAS, Josef a Josef SMOLÍK. *Psychologie vůdcovství*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2008, 206 stran. ISBN 978-80-251-2139-9. s. 47.

¹⁸ JERVIS, Robert. *Perception and misperception in international politics*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1976, 445 stran. ISBN 0691100497. s. 28-30.

¹⁹ MILENKOVICHOVÁ, Ivana. 2014. Bush napsal životopis svého otce. Vzpomíná, jak mu radil ohledně Iráku. *Mladá Fronta Dnes* [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/george-bush-napsal-biografii-sveho-otce-vzpomina-v-ni-na-valku-v-iraku-12x-/zahranicni.aspx?c=A141111_103248_zahranicni_im.

zkušeností. Objektivní myšlení je pro vůdce velmi těžké, protože jejich percepce neboli vnímání je ve velké míře ovlivňováno jejich zkušenostmi. Je tedy nutné analyzovat vůdcovu psychiku a minulost, abychom mohli zjistit, jak vůdci vnímají události v mezinárodním prostředí.

Způsob vnímání se zakládá na charakteru člověka konkrétně na jeho hodnotách, postojích a přesvědčení. Vůdce tedy má velký vliv, co se týče otázek zahraniční politiky a jejího fungování v daném státu. V historii je mnoho případů, kdy války byly založeny na percepci států jejich vůdci. V tomto kontextu si můžeme připomenout například podepisování spojeneckých smluv před začátkem první světové války. V důsledku toho, že některé státy se cítily velice ohroženy, tak cílem jejich vůdců bylo se co nejvíce pojistit proti dalším státům. Toto jednání bývá způsobeno percepcí hrozby.²⁰ Hrozba je významným způsobem propojená s mocí, protože zvyšující se moc jednoho aktéra představuje hrozbu pro ostatní aktéry v mezinárodním prostředí. Pod slovy zvyšující se moc chápeme růst vojenské i ekonomické výkonnosti, i přestože cílem států není ohrožovat ostatní státy, který ho ovšem mohou za hrozbu považovat. Percepce a hlavně charakter vůdce mohou být indikátorem pro zahájení neválečných, ekonomických nebo humanitárních státních aktivit, které nabývají na významu. Percepce je často spojována s válečnými teoriemi, s vytvářením válečných spojenectví a s řešením vznikajících konfliktů.

V současnosti nejvíce probíraným hlediskem percepce a pozdějšího rozhodování jsou emoce a psychické rozpoložení jedince. Prvním postojem je, že emoce člověka mají velký vliv na informace, které přijímá z okolí. Ten z nich vytváří vědomé myšlenky ovlivňující celkovou percepci. Z toho vyplývá, že emoce ovlivňují percepci prostřednictvím informací, které jedinec přijímá. Druhý postoj představuje myšlenku, že emoce jsou nadřazený proces, který působí během procesu přijímání informací, ale nevědomě vytvoří myšlenku nebo názor člověka. V případě, že je člověk více emotivní a nachází se v psychicky rozpoloženém stavu, může se stát, že nesprávně označí určitou skutečnost jako vznikající hrozbu.²¹ Emoce spíše podněcují unáhlené reakce, které nevedou k objektivnímu pohledu na situaci.

²⁰ STEIN, Janice. Threat perception in international relations. *The Oxford handbook of political psychology*. 2. vydání. 986 stran. ISBN 978-019-9760-107. s. 2.

²¹ STEIN, Janice. Threat perception in international relations. *The Oxford handbook of political psychology*. 2. vydání. 986 stran. ISBN 978-019-9760-107. s. 29-30.

Finální rozhodnutí člověka jsou řízena emocemi, které ovlivňují jeho myšlenky. Pokud je člověk rozzuřený, tak ostatní lidi posuzuje velmi kriticky, i když nejsou důvodem jeho podrážděnosti. Vztek se tedy projevuje spíše v kritizování osob než během určité situace. Vnímání rizika také významně ovlivňují emoce. Dvě negativní emoce – strach a zloba, ovlivňují percepci rizika odlišnými způsoby. Společné mají to, že jsou obě nepříznivé, ale zloba je spojována s jistotou a strach s nejistotou. Z toho vyplývá, že strach podporuje odpor k riziku, což zloba naopak nepodporuje. To ovšem neznamená, že zloba má optimistický pohled na riziko, i přestože se k němu přiklání. Rozzuřený vůdce není spokojený, ale doufá, že překážky zdolá.²² Vzpomínky jsou také ovlivňovány emocemi, protože jsou často používány jako informace v rozhodovacím procesu. Špatné vzpomínky vyvolávají nepříznivé a odrazující emoce, které upozorňují, a u dobrých vzpomínek máme opačné emoce.

1.1.3 Mispercepce

Robert Jervis je autorem jedné z nejvýznamnějších prací o mispercepci, která se soustředí na rozhodování aktérů v mezinárodních vztazích. Představil čtrnáct hypotéz, prostřednictvím kterých analyzuje základ mispercepce.²³ Seznamuje se situacemi, kdy vůdce rozhoduje podle získaných informací, které ale vysvětluje na základě svých představ. V procesu rozhodování musí brát vůdce v úvahu, jak se budou v budoucnu chovat ostatní jedinci, než se sám začne rozhodovat, jaký typ chování zvolí. Musí zvážit i vliv svého chování na okolí a na něj samotného. Tímto procesem zvažování si vytváří svůj obraz o ostatních vůdcích nebo aktérech a o jejich zájmech. Často ale může přijít situace, kdy je tento obraz nesprávný důsledkem mispercepce. Může nastat na základě několika důvodů. Lidská mysl si vytváří vlastní představy, které nemusí být reálné. Tyto nereálné obrazy vytváří mysl tím, že myšlenky kategorizuje a stereotypizuje. Jevy, které si mysl nedokáže vysvětlit nebo je vůbec nechápe, často zjednodušuje. Tento proces se opakuje, když přiřazuje historické paralely k současnému dění, i přestože tyto paralely neodpovídají momentálním událostem. Nejpodstatnějším a zároveň nejzávažnějším důsledkem mispercepce je vyhýbání se situacím a ignorování informací, které nejsou

²² RENSHON, Jonathan a Jennifer S. LERNER. Decision-Making, the Role of Emotions in Foreign Policy. *The Encyclopedia of Peace Psychology* [online]. Blackwell Publishing Ltd. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: http://jonathanrenshon.com/Site/Pubs-Chapters_files/Role%20of%20Emotions.pdf. s. 3-4

²³ JERVIS, Robert. Hypotheses on Misperception. *World Politics* [online]. 1968. vol. 20, no. 3. s. 454-479. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=7649936&fileId=S0043887100015112>.

v souladu s představami o skutečnosti.²⁴ Stručně a jednoduše můžeme konstatovat, že vůdci vidí jen to, co chtějí vidět, a co vyhovuje jejich představám.

Nové obrazy jsou ovlivňovány hlavně zkušenostmi vůdce, tím co se naučil, a co zažil. Vůdce nejdříve potřebuje formulovat koncept mající společné prvky s danou situací, aby vůdce mohl chování jiného jedince k něčemu přirovnat. Jervis ve své knize rozlišuje tři stupně těchto konceptů. První stupeň ukrývá chybějící koncept, kdy vůdce nezažil takovou situaci a tudíž není schopný si zformovat koncept, který by mu napomohl k posouzení současné situace. Druhý stupeň znázorňuje koncept existující v mysli vůdce, ale neshoduje se se současnou situací. Třetí stupeň reprezentuje myšlenku, že vůdce si je konceptu vědom, ale sám si není jistý, zda do něj jiný vůdce patří.²⁵ Tyto koncepty si vůdce tvoří prostřednictvím různých zdrojů. Tím může být například interní politický systém patřící k těm nejdůležitějším. Je tomu tak, protože už v dávné minulosti státy hodnotily ostatní aktéry prostřednictvím svého vlastního systému, na jehož základě si o nich formovaly názory. Dalším významným zdrojem jsou zkušenosti vůdce a světové dějiny. Otázka mispercepce je na místě jen pokud hlavními aktéry jsou na sobě závislé státy.²⁶ Mispercepce by se stala nepodstatnou tehdy, kdy by rozhodnutí jednoho aktéra nezasahovalo do rozhodnutí druhého.

Vůdci jsou vždy vystavováni závažným a komplikovaným situacím, které vyžadují nesnadná rozhodnutí, a ta často nejsou správná. V těchto rozhodovacích procesech mají význam jejich percepce. Ovšem vyskytují se mechanismy, které jim radí, jak minimalizovat tato nesprávná rozhodnutí. V první řadě je potřeba, aby si vůdce uvědomil, že jejich vysvětlování skutečnosti není dostatečně objektivní. Vždy se dívají na situaci za použití svých předchozích zkušeností. Východiskem je získat názor na problém jiné osoby, která má odlišné zkušenosti. Tato metoda napomáhá zjišťovat nedostatky, které vůdce svým pohledem na skutečnost vytváří. Problém nastává i tehdy, když dochází k iluzi přílišného propojení ve chvíli, kdy dva aktéry vzájemně zavazuje jeden zájem. Poté u aktérů vzrůstají sklony k pozitivnějšímu hodnocení chování

²⁴ BEACH, Derek. *Analyzing Foreign Policy*. Palgrave Macmillan. 2012. 296 s. ISBN 9781137002792. s. 111-115.

²⁵ JERVIS, Robert. Hypotheses on Misperception. *World Politics* [online]. 1968. vol. 20, no. 3. s. 454-479. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=7649936&fileId=S0043887100015112>. s. 466-469.

²⁶ STEIN, Arthur A. When Misperception Matters. *World Politics* [online]. 1982, vol. 34, no. 4, s. 505-526. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2010332?uid=3737856&uid=2&uid=4&sid=21106773104733> s. 506.

druhého aktéra, než ve skutečnosti je.²⁷ Další problémová situace vzniká tehdy, když aktéři spojují svou příští kariéru v politice pouze a jenom s chováním dalších aktérů, ať už se jedná o organizace, státy nebo osoby. V takovém stavu může docházet k mispercepci jednání jednotlivých aktérů. Ovšem jako největší problém mispercepce je vnímána situace, když získáme informaci zprostředkovaně, tudíž ne vlastní cestou. Je zaručené, že informace není objektivní, protože ten, kdo ji získal a následovně zpracoval, ji mohl obohatit, ať už podvědomě nebo ne, o své vlastní zkušenosti, zájmy a přesvědčení. Pojem mispercepce nabývá na důležitosti hlavně pokud mluvíme o konfliktech a válkách, protože je neopomenutelným důvodem těchto situací i tehdy, když zainteresované strany na sebe mají objektivní názory, protože i v tomto případě může k válce dojít.²⁸ V další části této práce se přesvědčíme, že vůdci států a jejich nejbližší poradci často neodhalí úmysly ostatních aktérů, a dochází tak ke špatným a unáhleným rozhodnutím.

1.2 Vnější faktory ovlivňující rozhodování jednotlivce

Vnějšími faktory rozumíme vlivy působící na jednotlivce z vnějšku, které ovlivňují jeho duševní pochody. Těchto faktorů existuje nespočetné množství, proto jsem vybrala pouze čtyři z nich, které podle mého názoru měly významný podíl na rozhodování ministra obrany Donalda Rumsfelda. V této části práce se tedy věnuji vlivu médií, veřejného mínění a domácí politiky. Zmiňuji také groupthink, který je považován za důvod několika špatných rozhodnutí zasahujících až do dávné minulosti.

1.2.1 Média

Podle Bauma a Pottera je více než pravděpodobné, že média nejvíce ovlivňují zahraničně politické názory společnosti.²⁹ Běžní lidé se většinou nedostanou do bezprostředního kontaktu s událostmi, které se týkají zahraniční politiky, a proto

²⁷ JERVIS, Robert. Hypotheses on Misperception. *World Politics* [online]. 1968. vol. 20, no. 3. 454-479 s. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=7649936&fileId=S0043887100015112>. s. 462-466.

²⁸ JERVIS, Robert. War and misperception. In: ROTBERG, Robert I., Theodore K. RABB a Robert GILPIN. *The Origin and prevention of major wars*. New York: Cambridge University Press, 1989, c1988., 352 stran. ISBN 0521379555. s. 101.

²⁹ BAUM, Matthew A. a Philip B.K. POTTER. The Relationships Between Mass Media, Public Opinion, and Foreign Policy: Toward a Theoretical Synthesis. In: *Annual Review of Political Science* [online]. 2008. vol. 11, no. 1. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.polisci.11.060406.214132>. s. 39.

jediným možným způsobem jak mít přehled je spoléhat se na informace, které dotyčnému poskytují právě média. Obdobně pracují i média, kdy zprostředkovávají názory společnosti prostřednictvím průzkumů veřejnosti a reportáží přímo hlavním představitelům států.³⁰ Výsledkem tedy je, že vůdci nabývají informace o názorech veřejnosti prostřednictvím médií, a ta na druhou stranu obstarají informace obyvatelům o současné zahraniční politice státu. Zde můžeme vidět, jak média ovlivňují veřejné mínění, a tím i zahraniční politiku. Média sice jistým způsobem donutí veřejnost o problémech přemýšlet, ale nemají tu moc, aby mohly vnucovat názory společnosti.³¹ Jako příklad slouží zveřejnění informace o padlých domácích vojácích v zahraničí. Takové typy zpráv jsou provázeny fotografiemi zesnulých vojáků a jejich životním příběhem. Prostřednictvím těchto zpráv se zahraniční události stávají domácími záležitostmi. Právě například skon vojáků dokáže přiblížit dění v zahraničí, i přestože se společnost zrovna o zahraniční události nezajímá. Média potom zpracují mnohem podrobnější verzi těchto zpráv informující o celkové situaci, která byla pro veřejnost cizí. Jedním z hlavních důsledků médií je tedy upozornění na zahraniční problémy a oslovení občanů, kteří následně problém začínají vnímat a vyjadřovat k němu své názory. To se stává podnětem pro hlavní představitele státu, aby se situací začali více zabývat. Odezva od společnosti může být jak kladná, tak záporná. Velmi záleží na jednání státu, protože ten musí situaci vyhodnotit a zvážit případné ztráty a rizika. Média ale často pracují spíše s informacemi, které získávají od politiků a výše postavených úředníků. Tyto informace bohužel bývají upravené, aby neohrožovaly zájmy státu a vůdce.³² Další funkcí médií je, že může být prostředkem pro státní administrativu, ale není podmínkou, aby byly objektivní.

1.2.2 Veřejné mínění

Běžní občané států mají tu moc, že značná většina rozhodnutí, ke kterým dochází dnes a denně na mezinárodní i regionální úrovni, se týkají především jich. Proto je také důležité, aby obyvatelé k těmto otázkám vyjadřovali svůj názor. Veřejné mínění je považováno za stále více nepostradatelný prostředek při rozhodování o zahraniční

³⁰ BEACH, Derek. *Analyzing Foreign Policy*. Palgrave Macmillan. 2012. 296 stran. ISBN 9781137002792. s. 75.

³¹ SOROKA, Stuart N. Media, public opinion, and foreign policy. In: *Press/Politics* [online]. 2003. vol. 8. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://hij.sagepub.com/content/8/1/27.short>. s. 29.

³² BAUM, Matthew A. a Philip B.K. POTTER. The Relationships Between Mass Media, Public Opinion, and Foreign Policy: Toward a Theoretical Synthesis. In: *Annual Review of Political Science* [online]. 2008. vol. 11, no. 1. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.polisci.11.060406.214132>. s. 50-54.

politice jednotlivých států, a to především díky rostoucímu počtu demokratických zemí. Vůdci provádějí svá rozhodnutí prostřednictvím svých představ, ale tyto myšlenky nepřicházejí v prázdném prostoru, naopak přebírají vliv vůdcova okolí, a tudíž i názory společnosti.³³ Stále více diskutovaným tématem je vztah mezi vůdci a společností a jak se mohou navzájem ovlivňovat. K tomuto tématu existují dva postoje.³⁴ První z nich konstatuje, že vůdce se řídí veřejností a adaptuje se. Na druhou stranu druhý postoj říká, že společnost se řídí myšlenkami svých vůdců a přebírá je. Političtí vůdci mají tu moc alespoň částečně ovlivnit názor společnosti na zahraniční události, protože obecně se zajímají spíše o otázky domácí politiky, tudíž o zahraničních otázkách buď ví velmi základní informace nebo žádné. I přestože žijeme v době, kdy většina lidí vlastní počítač a s tím i přístup k internetu, kde nacházíme nespočetné množství kvalitních i nekvalitních zdrojů informací, tak se společnost zaměřuje především na domácí události a otázkám z mezinárodního dění nevěnuje dostatek pozornosti. Veřejné mínění je do jisté míry flexibilní a může se tedy změnit, pokud hlavní představitel státu vyvine určitou snahu, což by pro něj mohla být výhoda. Je třeba říct, že vztah mezi společností a vůdcem je velice rozdílný v jednotlivých státech a s tím i názory jeho obyvatel na mezinárodní otázky. Může nastat situace, kdy veřejnost má negativní dopady na rozhodování vůdce a to hlavně z důvodu nedostatečné informovanosti obyvatel o mezinárodním dění. Společnost poté reaguje s časovým zpožděním a tudíž neodpovídá objektivně vzniklé situaci v určitou chvíli, a proto může být výsledek nežádoucí.³⁵ Na druhou stranu veřejné mínění může zastávat funkci kontrolního přístroje, který může usměrnit přehnaným a nereálným touhám vůdců. Pokud by vůdce podnikl riskantní akce, které by měly negativní ohlasy ze strany společnosti, tak by mohl být odvolán ze své funkce.

Tvorba zahraniční politiky z velké části spočívá v porozumění domácím politickým systémům a vytváření politických seskupení zvaných koalice. Pochopení tohoto systému je základním kamenem pro porozumění vlivu veřejného mínění na zahraniční

³³ LAULICHT, Jerome. Public Opinion and Foreign Policy Decisions. *Journal of Peace Research* [online]. 1965, vol. 2, no. 2, s. 147-159 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://jpr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/002234336500200203>. s. 147-148.

³⁴ RISSE-KAPPEN, Thomas. Public Opinion, Domestic Structure, and Foreign Policy in Liberal Democracies. *World Politics* [online]. 1991, vol. 43, no. 4, s. 479-512. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0043887100019729. s. 480-481.

³⁵ GURAZIU, Rudi. *To what extent is foreign policy making affected by public opinion in a liberal democracy?* [online]. 2008. Middlesex University School of Health and Social Sciences. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.atlantic-community.org/app/webroot/files/articlepdf/To%20what%20extent%20is%20foreign%20policy%20making%20affected%20by%20public%20opinion.pdf>. s. 5.

politiku státu. Domácí systém vymezuje, jak bude vnitřní politická struktura reagovat na požadavky společnosti. Státy rozlišujeme podle stupně centralizace vládních orgánů a způsobilosti politických struktur sledovat veřejnost a zdolávat protesty na silné a slabé. V silných státech existují vládní orgány, kde je významným faktorem byrokracie. Takové státy mají sílu ubránit se vnějšímu tlaku a zachovat si jistou přesilu. Na druhou stranu ve slabších státech funguje několik vládních institucí, které se nedokáží bránit tlaku ze strany politických stran a jiných zájmových skupin.³⁶ Je velmi důležité, aby společnost a politický systém státu byly propojeny, protože politické strany tvoří koalice představující stanoviska určité složky veřejnosti. Právě prostřednictvím těchto politických seskupení mají obyvatelé možnost prosazovat své postoje k určitým událostem.

1.2.3 Domácí politika

Domácí politické systémy jsou dalším faktorem ovlivňujícím zahraniční politiku státu, i přestože si společnost představuje politiku jako jeden velký nekonečný souboj o moc. Vliv na zahraniční politiku mají také zájmové skupiny, což mohou být spolky, instituce, ale i jednotlivci, kteří se pokouší působit na politiku a využít ji ve svůj prospěch prostřednictvím lobbování ve státních institucích. Zájmové skupiny se mohou lišit podle jejich oblasti působení na profesní, ekonomické a skupiny zaměřené na veřejné zájmy. Tyto skupiny prosazují své názory přímo a nebo prostřednictvím svých poradců či právníků, kdy se jedná o nepřímé prosazování svých zájmů. Tito zprostředkovatelé mohou zájmy této skupiny přednést celé společnosti, šířit je přes média a nebo přímo představit státním představitelům.³⁷ Jaký je ale rozdíl mezi politickou stranou a zájmovou skupinou? Zásadní diferencí je to, že cílem zájmové skupiny je ovlivňovat osoby, které mají ve státě moc, ale není v jejich zájmu tuto moc získat. Vliv těchto skupin je běžnou součástí rozhodovacího procesu, nejedná se o ilegální aktivity ani korupci. Typickým prostředím pro vykonávání aktivit zájmových skupin jsou právě USA (zájmové skupiny USA ohledně islámu), protože se jedná o stát, kde žije velké množství imigrantů z celého světa, a proto zde mají zájmové skupiny významný vliv především z etnického hlediska. Příkladem mohou být židovské skupiny podporující

³⁶ RISSE-KAPPEN, Thomas. Public Opinion, Domestic Structure, and Foreign Policy in Liberal Democracies. *World Politics* [online]. 1991, vol. 43, no. 4, s. 479-512 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0043887100019729. s. 484-485.

³⁷ MARTINI, Maira. *Influence of interest groups on policy making*. Transparency International 2012. Dostupné z: http://www.transparency.org/whatwedo/answer/influence_of_interest_group_s_on_policy_making, s. 2-3.

Izrael.³⁸ V tomto případě se často stává, že dochází ke střetu zájmů těchto spolků, jehož výsledkem může být až neetické jednání mezi jejími zástupci. Činnost takových skupin může mít kladné i negativní účinky. Mezi pozitivní dopady patří například boj za lepší životní prostředí, za mír nebo lidská práva. Často se ale stává, že lobbisté provozují praktiky, které mají tendenci k vytváření korupčního prostředí.³⁹

V současném světě se nachází ve společnosti velké množství podobně zaměřených skupin, které prosazují stejné politické názory, co se týče řešení některých otázek. Právě tyto skupiny mezi sebou bojují o to, kdo získá politický vliv. Pokud si chce vůdce udržet svou vysokou funkci, je v jeho vlastním zájmu s těmito politickými skupinami spolupracovat a zároveň si udržet podporu celé společnosti. V případě, kdy zájmové spolky zastávají názory na mezinárodní otázky, které se v mnoha ohledech liší od současné politiky státu, je více než pravděpodobné, že pokud nastoupí do úřadu nový vůdce s jinými zájmy než jeho předchůdce, dojde k významné změně v zahraniční politice. V opačném případě, kdy nový vůdce má stejné zájmy i voliče jako jeho předchůdce, tak je velmi pravděpodobné, že bude pokračovat v již zavedené zahraniční politice státu.⁴⁰ Vytváření zahraniční politiky je proces, který probíhá na dvou stupních.⁴¹ Hlavní úkol pro vůdce je zformovat zahraniční politiku, která bude splňovat požadavky domácí politiky a podporovat národní zájmy.⁴² Je obecně známo, že vůdci se snaží zůstat u moci co nejdéle, ale k tomu potřebují podporu své vlastní společnosti. Z tohoto faktu vyplývá souvislost mezi zahraniční a domácí politikou. Pokud cíle zahraniční politiky nekorespondují s domácími poměry, tak vůdci mají moc změnit strukturu zahraniční politiky, aby více odpovídala domácím nárokům. Vůdci mohou nabýt vyšší politické moci prostřednictvím změn ve formě zahraniční politiky.⁴³ Při

³⁸ BEACH, Derek. *Analyzing Foreign Policy*. Palgrave Macmillan. 2012. 296 s. ISBN 9781137002792. s. 76.

³⁹ MEYER, David S. a Douglas R. IMIG. Political opportunity and the rise and decline of interest group sectors. *The Social Science Journal* [online]. 1993, vol. 30, no. 3, s. 253-270 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/036233199390021M>. s. 260-261.

⁴⁰ CARROLL, Royce, Brett A. LEEDS a MATTESS. *Leadership turnover and foreign policy change: Societal interests, domestic institutions, and voting in the United Nations*. APSA 2010 Annual Meeting Paper. Dostupné z: <http://politics.virginia.edu/sites/politics.virginia.edu/files/Mattes-LLB.pdf>. s. 6-8.

⁴¹ PUTNAM, Robert D. *Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games* [online]. International Organization. vol. 42, no. 3 (Summer, 1988), s. 427-460 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.ou.edu/uschina/texts/Putnam88Diplomacy.pdf>. s. 434.

⁴² BREUNING, Marijke. *Foreign policy analysis: a comparative introduction*. 1. vydání. New York: Palgrave Macmillan, 2007, 207 stran. ISBN 9780312296193. s. 13.

⁴³ DOESER, Fredrik. Domestic politics and foreign policy change in small states: The fall of the Danish 'footnote policy'. *European International Studies Association* [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.eisa-net.org/be-bruga/eisa/files/events/stockholm/doeser.pdf>. s. 3.

těchto změnách může být domácí politika buď podporou, nebo naopak překážkou v tomto procesu.

Vůdci si otevřeně nepřipouští, že jejich rozhodnutí podléhají také interním zájmům. Důsledkem toho se ve vládě příliš neprobírají takové záležitosti, protože státní představitelé jsou si vědomi toho, že pokud by se společnost dopátrala, že je na domácí politiku brán ohled v rozhodovacích procesech, mohlo by to mít nepříznivé účinky, protože společnost by mohla usoudit, že takové chování není morální. Proces tvorby zahraniční politiky je většinou ovlivněn domácí politikou, ale nemůžeme jednoznačně určit, o které vlivy se jedná, protože je velmi složité o nich dohledat důkazy. Proč bychom ale vůbec chtěli najít takové důkazy? Hlavním důvodem je skutečnost, že vůdci při vytváření zahraniční politiky kladou pravidelně důraz na domácí zájmy.⁴⁴ Vůdce a jeho osobní poradci by měli ve svém vlastním zájmu přemýšlet o možných důsledcích své zahraniční politiky na budoucí volební období, jestli chtějí nadále působit ve své pozici. Oblíbenost vůdce mezi obyvateli státu se zvyšuje především díky jeho schopnostem odhodlaně a nekompromisně se vypořádat s problémy, i přestože důsledky tohoto chování nejsou zcela jasné. Společnost se ale tímto vedlejším efektem nezabývá. Důležité pro ně je, že jim vůdce umí dokázat, že se nebojí přijímat výzvy a provádět vážná rozhodnutí, aby stát vyvedl z problematických situací. Příkladem může být zahraniční politika USA po teroristických útocích z 11. září 2001, kdy američtí republikáni přišli s kampaní na boj proti terorismu. Státní představitelé těžili z tehdejší protiteroristické atmosféry ve společnosti a boj proti terorismu se stal nejvýznamnějším bodem zahraniční politiky tehdejšího prezidenta George W. Bushe, na jehož základě proběhly dvě akce americké bezpečnostní politiky - Trvalá svoboda a Irácká svoboda.⁴⁵

1.2.4 Groupthink

Skupinové myšlení neboli groupthink má velký vliv na rozhodování vůdce stejně tak jako na vytváření zahraniční politiky státu. Slovo groupthink poprvé spatřilo světlo světa v druhé polovině 20. století, kdy ho použil sociolog William H. Whyte v časopise *Fortune*.⁴⁶ Tento termín ale detailněji rozebral o pár let později psycholog Irving Janis

⁴⁴ HALPERIN, Morton H., Priscilla CLAPP a Arnold KANTER. *Bureaucratic politics and foreign policy*. 2. vydání. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2006, 400 s. ISBN 978-081-5734-093. s. 63.

⁴⁵ HALPERIN, Morton H., Priscilla CLAPP a Arnold KANTER. *Bureaucratic politics and foreign policy*. 2. vydání. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2006, 400 s. ISBN 978-081-5734-093. s. 67-68.

⁴⁶ WHYTE JR., William H. 2012. Groupthink, (Fortune 1952). In: *Fortune* [online]. [cit. 2015-03-16].

ve svém vlastním díle, kde groupthink definuje jako sociálně psychologický aparát, jehož důsledkem je akceptování nesprávného rozhodnutí při skupinovém rozhodování. Podstatou je odstranění rozdílů mezi názory s cílem dosáhnout souladu a udržet vyváženost v rozhodovací skupině. Velký význam přikládá samotnému rozhodovacímu procesu, který nejvíce ovlivňuje závěrečné rozhodnutí.⁴⁷ Klasickým a zřejmě nejpopulárnějším příkladem groupthinku je chybné provedení invaze americké vlády v Zátocě sviní na Kubě, ale vzhledem k tématu práce spíše zmíním příklad z dob Bushovy administrativy. Invaze do Iráku v roce 2003 byla zahájena na základě nepodloženého tvrzení, že Irák vlastní zbraně hromadného ničení. Mnoho nezávislých pozorovatelů zajímala otázka, proč si byla americká vláda tak jistá? Odpověď na tuto otázku můžeme najít právě prostřednictvím použití Janisova modelu groupthink.⁴⁸ Americkou invazí do Iráku se více zabývám v druhé kapitole. Irving Janis prosadil zásady groupthinku, které se respektují dodnes, i přestože uplynulo již čtyřicet let od jeho prvního představení.

Groupthink vzniká ve chvíli, kdy má skupina stejný názor a má snahu zachovat vyváženost skupiny za každou cenu. Zastávání jednotného názoru posiluje sebedůvěru celé skupiny, což zkomplikuje již tak obtížné akceptování kritických názorů. Příslušníci skupiny tak nejsou ochotni přijímat protichůdné názory, čímž se stávají neefektivními, protože nedávají šance žádným alternativám a ignorují jiné názory. Skupina nechce kriticky zkoumat svá rozhodnutí nebo akceptovat nové návrhy, protože členové jsou si vědomi toho, že by mohli ohrozit dosavadní rozhodnutí.⁴⁹ Hlavním faktorem vzniku groupthinku je úzká skupina lidí, která tvoří rozhodovací spolek a je důležité, aby se tento spolek potýkal se stresovou situací. Ta může být spojena především s následky skupinového pochybení nebo prostým neúspěchem.⁵⁰

Irving Janis představil 8 rysů groupthinku.⁵¹

Dostupné z: <http://fortune.com/2012/07/22/groupthink-fortune-1952/>.

⁴⁷ SCHAFER, Mark a Scott CRICLOW. *Groupthink versus high-quality decision making in International relations*. New York: Columbia University Press, 2010, 286 s. ISBN 9780231520188. s. 5.

⁴⁸ MCQUEEN, Alison. 2005. A Groupthink perspective on the invasion of Iraq. *International Affairs Review* [online]. vol. 14, no. 2: 54-80 s. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: http://www.iaar-gwu.org/files/2005/FW05_Groupthink.pdf. s. 54.

⁴⁹ JANIS, Irving. Groupthink: Early Draft. [online]. 10 s. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://department.monm.edu/cata/McGaan/Classes/INTG415/Group-think.pdf>. s. 1.

⁵⁰ BEACH, Derek. *Analyzing Foreign Policy*. Palgrave Macmillan. 2012. 296 s. ISBN 9781137002792. s. 126.

⁵¹ JANIS, Irving L. *Victims of groupthink: a psychological study of foreign-policy decisions and fiascoes*. Boston: Houghton Mifflin company, 1972, 277 stran. ISBN 0-395-14044-7. s. 197-204.

1. Iluze nezranitelnosti, kdy všichni lidé, kteří jsou součástí skupiny, mají stejný pocit iluze nezranitelnosti. Díky tomuto pocitu si členové věří a zároveň jsou si jisti, že jejich rozhodnutí je správné. To vede k nadměrnému optimismu i v situacích, které jsou mimořádně nebezpečné.
2. Kolektivní snahy o racionalizaci vedou k ignorování různých varování ze strany skupiny, které by mohly vést členy k přehodnocování jejich návrhů. Dále si skupina udává důvody, proč je racionální takové varovné signály nebrat v úvahu.
3. Iluze vlastní vyšší morálky je princip přinášející nezpochybnitelnou víru skupiny ve svou neodmyslitelnou morálku, která nutí členy ignorovat etické a morální důsledky svých rozhodnutí. Tento rys groupthinku je nejvíce znatelný při válečných konfliktech, kdy se možný počet civilních obětí často přehlíží. Vůdci jsou si jisti svými rozhodnutími a spíše se soustředí na promýšlení vojenských strategií.
4. Stereotypizace je rys, který s sebou přináší stále stejné vnímání nepřátelských vůdců jako příliš zlých aktérů na to, aby byli schopni skutečných vyjednávacích procesů. Skupina podléhající groupthinku tyto vůdce vnímá jako hloupé a slabé jedince, kteří nebudou schopni projevit jakoukoli reakci na jejich jednání bez ohledu na to, jak velký risk s sebou ponесou.
5. Nátlak představuje silný tlak na člena, který vyjadřuje negativní argumenty proti kterémukoli ze stereotypů, iluzí nebo závazků skupiny. Je jasné, že tento typ nesouhlasu je v rozporu s chováním, které se očekává od všech věrných členů, a v důsledku toho vzniká tlak na všechny členy skupiny, aby neprezentovali návrhy, které se neshodují s většinovým názorem skupiny. Když jedinec zastává jiný názor než většina skupiny, tak se ve většině případů dostane pod silný tlak, který není možné vydržet, a proto sám ustupuje a dobrovolně přijímá názor většiny.
6. Symptom autocenzury vzniká tehdy, kdy se skupina shodne na společném názoru. Jednotliví členové se zbavují jiných názorů nebo domněnek, aby se nevzdalovali od vzniklého skupinového souhlasu. Někteří jedinci se dokonce sami přesvědčují, že jejich pochyby nebo domněnky nejsou významné, což může mít obrovské následky nejen ve válečných konfliktech.
7. Iluze jednomyslnosti je sdílená iluze skupiny, kdy členové věří v jednomyslnost svých rozhodnutí, které odpovídají názoru většiny. Tento jev je silně spjat se symptomem autocenzury, protože ta nutí jedince nedávat najevo své vlastní pochyby a ostatní členové ještě více umocňují falešný předpoklad, že mlčení

znamená souhlas. Většinový souhlas je jen iluzí, která je zapříčiněna tím, že jedinci s odlišnými názory se nevyjadřují.

8. Strážci myšlenek jsou ti členové skupiny, kteří chrání vůdce a ostatní před škodlivými informacemi, které by mohly narušit jejich společné přesvědčení o účinnosti a morálním aspektu jejich rozhodnutí. Je velmi pravděpodobně, že důležité informace, které by ovlivnily rozhodnutí skupiny zůstávají utajené právě díky těmto jedincům.

Skupina s velkou pravděpodobností podlehla groupthinku, pokud se při rozhodovacích procesech objevují výše zmíněné symptomy. Obecně je tento vnější faktor považován za velmi negativní, i když se hovoří i o pozitivních důsledcích jeho působení. To se většinou stává pouze při rychlém rozhodování, kdy skupina nemusí rozhodovat o náročných a složitých otázkách. Naopak, když takové otázky přijdou, tak je skupina vystavena větší hrozbě a v tomto případě má groupthink negativní efekt.⁵²

Groupthink je v současnosti velmi diskutované téma. Jeho teorie byla zkoumána v mnoha oblastech, mezi které patří politika, organizační teorie, sociální psychologie a jiné.⁵³ Tento jev byl také často diskutován širokou veřejností, která se snažila zjistit příčiny nesprávných rozhodnutí mající katastrofální následky, jako například americká invaze do Iráku v roce 2003, kterou se zabývám v následující kapitole.

⁵² HART, Paul 't. Irving L. Janis' Victims of Groupthink. *Political Psychology* [online]. 1991, vol. 12, no. 2, s. 247-278 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.ftms.edu.my/pdf/Download/UndergraduateStudent/MOD%20000925%20Effective%20Team%20and%20Performance%20Management/Seminar%209-Janis%20-%20group%20think.pdf>. s. 269.

⁵³ TURNER, Marlene E. a Anthony R. PRATKANIS. Twenty-Five Years of Groupthink Theory and Research: Lessons from the Evaluation of a Theory. *Organizational Behavior And Human Decision Processes* [online]. February/March 1998, vol.73, no.2/3, s. 105-115 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.soc.ucsb.edu/faculty/friedkin/Syllabi/Soc147/Week5Req1Reading.pdf>. s. 106.

2 Zahraniční a bezpečnostní politika USA v letech 2001-2006

Na začátku roku 2001 si USA zvolily nového amerického prezidenta George Walkera Bushe, který záhy jmenoval ministrem obrany Donalda Rumsfelda. O pár měsíců později přišly zcela nečekané události, které ovlivnily americkou politiku i společnost. Dne 11. září 2001 (dále jen 9/11) byly spáchány teroristické útoky na USA, které se zapsaly jako nejhorší tragédie novodobých amerických dějin. Smyslem práce není je detailně popisovat, nicméně právě tato událost byla významným indikátorem změn v politice USA, a můžeme ji tedy označit jako počátek nové éry, proto je nutné ji alespoň stručně popsat.

Tato tragédie poznamenala celé USA a nejen to, stala se velkou výzvou pro tehdejší administrativu, která krátce po útocích vyhlásila celosvětovou válku proti terorismu (Global War on Terror – GWOT).⁵⁴ Událost významně ovlivnila nejen chování USA, ale i celý svět, kdy změnila „*podstatu mezinárodních bezpečnostních vztahů na globální úrovni*“.⁵⁵ Administrativa reagovala vytvářením nových doktrinálních dokumentů o bezpečnosti USA a s tím přišla i akce v podobě dvou vojenských operací – Trvalá svoboda a Irácká svoboda. V této kapitole se zaměřím především na iráckou invazi, která následovala dva roky poté, co byla uskutečněna úspěšná invaze do Afghánistánu. Irácká vojenská operace byla nelegitimní, nelegální a od počátku kontroverzní.⁵⁶

Dříve než se začnu věnovat událostem, které se odehrály v letech 2001-2006, zmíním pár základních faktů o myšlenkovém proudu, který měl zásadní vliv na rozhodování administrativy George W. Bushe. Politické osobnosti z tohoto období jsou úzce spojeny s neokonzervatismem, protože vliv tohoto proudu zesílil právě na počátku 21. století. Myšlení osob ovlivněných neokonzervatismem se podle Jana Eichlera⁵⁷ zakládalo na následujících principech. Prvním z nich bylo usilování o zdolání vietnamského syndromu, který chtěli překonat prostřednictvím upevnění americké síly. Druhý se vyznačoval kritickým vztahem k odkazům Richarda Nixona, Geralda Forda a Henryho

⁵⁴ EICHLER, Jan. Zahraniční a bezpečnostní politika USA po 11. září. In: JAKL, Ladislav. *11. září 2001: deset let poté : sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011, 127 stran. Ekonomika, právo, politika, 93/2011. ISBN 9788087460061. s. 17-30.

⁵⁵ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2. s. 119.

⁵⁶ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

⁵⁷ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2. s. 123.

Kissingera, kteří podporovali politiku uvolnění⁵⁸ a vraceli se k odkazu Ronalda Reagana. Posledním principem neokonzervatismu bylo usilování o vojenské svržení Saddáмова režimu. Ministr obrany Donald Rumsfeld byl jedním ze členů Projektu pro nové americké století (PNAC).⁵⁹ Tento z počátku menší projekt byl založen v roce 1997 a později získal velký vliv. Právě jeho myšlenky se odrážely v otevřeném dopise adresovaný prezidentu Clintonovi z ledna roku 1998. Dopis vyzdvihoval naléhavost zakročit proti Saddámu Husajnovi. Byl sestaven vlivnými osobnostmi pozdější Bushovy administrativy včetně Donalda Rumsfelda.⁶⁰ Neokonzervatisté získali moc v roce 2001 s nástupem George W. Bushe do úřadu prezidenta. Zastávali významné pozice v americké politice a tím měli možnost přímo ovlivnit rozhodnutí nového prezidenta, který byl v zahraniční a bezpečnostní politice vcelku nezkušený. GWOT, která byla vyhlášena záhy po 9/11, udala neokonzervatistům jasný cíl.⁶¹ Jejich vliv se promítl hlavně v irácké invazi, kterou můžeme vnímat jako splnění poslání z dopisu pro Clintona. Po selhání v Iráku se většina zastánců neokonzervatismu stáhla do ústranní. Například Donald Rumsfeld podal demisi v roce 2006 a byl nahrazen Robertem Gatesem.⁶²

2.1 Změny v politice USA po 11. září 2001

Pro uskutečnění útoku z 9/11 se obětovalo devatenáct teroristů z organizace Al-Káida, kteří přebrali kontrolu nad čtyřmi americkými vnitrostátními letadly. Dvě z nich narazily do nejvyšších věží Světového obchodního centra v New Yorku, jedno letadlo namířilo do budovy ministerstva obrany Pentagon a cílem posledního letadla bylo hlavní město USA Washington D.C., ale nakonec havarovalo v oblasti státu

⁵⁸ Politika uvolnění neboli politika détente nastává v situaci, kdy znepřátelené státy, které nejsou ve válce, snižují napětí diplomatickou cestou.

⁵⁹ CORNWELL, Rupert. The Big Question: What is neo-conservatism, and how influential is it today?. *The Independent* [online]. 2006 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/the-big-question-what-is-neoconservatism-and-how-influential-is-it-today-415637.html>.

⁶⁰ HIGH, Brandon. The Recent Historiography Of American Neoconservatism. *The Historical Journal*. 2009, vol. 52, no. 2, s. 475-491. s. 486.

⁶¹ CORNWELL, Rupert. The Big Question: What is neo-conservatism, and how influential is it today?. *The Independent* [online]. 2006 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/the-big-question-what-is-neoconservatism-and-how-influential-is-it-today-415637.html>.

⁶² U.S. Department of Defense. In: *Historical Office: Office of the Secretary of Defense* [online]. 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://history.defense.gov/Multimedia/Biographies/ArticleView/tabid/8347/Article/571279/robert-m-gates.aspx>.

Pennsylvanie.⁶³ Celkem zemřelo 3000 lidí, včetně 19 teroristů.⁶⁴ V době útoku se prezident Bush nacházel na Floridě a Rumsfeld v budově Pentagonu, sídlo ministerstva obrany. První mylné představy o tom, že se jedná o zdravotní problém pilota, který ztratil kontrolu nad letadlem, byly vyvráceny. Později šéf Bílého domu Andrew H. Card Jr. oznámil prezidentovi, že USA byly napadeny.⁶⁵ Při zpětném pohledu do tohoto období, můžeme vidět, že teroristé přistihli Bushovu administrativu zcela nepřipravenou a zdůraznili slabiny rozhodovacího řízení. Bob Woodward⁶⁶ prohlásil, že Bushův projev, přednesený bezprostředně po útocích, připomínal prohlášení jeho otce George H. W. Bushe související s invazí Iráku do Kuvajtu z roku 1990. V tuto chvíli bylo více než zřejmé, že činy Bushova otce budou mít velký vliv na formování reakce a rozhodnutí administrativy. Mimo jiné se prokázalo, že terorismus je vždy zbraní slabšího proti silnějšímu.⁶⁷ Zajímavostí je, že ani jeden z teroristů nepocházel z Afghánistánu ani Iráku, a přesto právě tyto dvě země byly nejvíce zasaženy akcemi Bushovy administrativy představující odpovědi za tento teroristický čin.

Útoky byly nečekané, a proto na takovou situaci nebyl připraven žádný plán, jak postupovat. To je hlavním důvodem proč většina rozhodnutí provedena po útocích byla založena především na zkušenostech a vlivu tehdejší bezpečnostní kultury. Administrativa nebyla připravena ihned reagovat na takové události, což bylo patrné z jejich vystupování, které vycházelo z hodnot a tradic strategické a bezpečnostní kultury, mezi které patří hlavně demokracie a svoboda. V projevech hlavních představitelů USA bylo neustále zmiňováno, že se jedná o velkou zkoušku pro USA, kterou zajisté zvládnou, protože jsou silným národem a viníci budou potrestáni. Hlavní političtí představitelé spolu sdíleli jistá přesvědčení a hodnoty na základě, kterých vystupovali před veřejností. Byla by tedy reakce George Bushe odlišná, kdyby měl po ruce svůj tým poradců? Vzhledem k tomu, že členové administrativy byli součástí stejné bezpečnostní kultury, tak by se jejich reakce v podstatě nelišily. Nejdůležitějším krokem hned po útocích bylo zjistit, kdo je hlavním viníkem a zároveň přijít s novou bezpečnostní strategií, která pomůže předcházet takovým situacím. Později se ale tento

⁶³ WOODWARD, Bob. *Bush at war*. New York: Simon & Schuster, 2002. ISBN 9780743215381. s. 7-8.

⁶⁴ MORGAN, Matthew J. *The impact of 9/11 on politics and war*. New York: Palgrave MacMillan, 2009, 264 stran. Day that changed everything?, 1. vydání. ISBN 0230607632. s. 222.

⁶⁵ BUSH, George W. *Decision points*. London: Virgin, 2010. ISBN 9780753539668. s. 126-127.

⁶⁶ WOODWARD, Bob. *Bush at war*. New York: Simon & Schuster, 2002. ISBN 9780743215381. s. 16.

⁶⁷ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

úkol ukázal jako velmi náročnější a nákladnější, než si administrativa myslela.⁶⁸ Existují dvě základní hodnocení 9/11. V prvním případě se jednalo o úder sil zla proti silám dobra. Tento názor zastával George W. Bush, ale i například Václav Havel. Naopak druhý názor byl, že útoky jsou odvetou za politiku USA v islámském světě po roce 1990.⁶⁹ Jedno ale bylo zřejmé. Neokonzervativci se chytli příležitosti získat moc v americké politice.⁷⁰

Útoky 9/11 upozornily na nutnost provedení změn v americké zahraniční politice. Zásadní změnou, která proběhla bylo zavedení politiky Regime Change Policy spočívající ve svrhávání diktátorských režimů a v přeměně světa podle svých představ.⁷¹ Zároveň podpořila vznik tzv. Bushovy doktríny, která vyjadřuje přístup Bushovy administrativy k zajišťování bezpečnosti USA a k hrozbě globálního terorismu. Kladla důraz především na vojenské řešení problémů a unilateralismus (prosazování zájmů státu bez ohledu na ostatní aktéry). Robert Jervis charakterizuje čtyři základní pilíře této doktríny:

- přesvědčení, že domácí režim silně ovlivňuje zahraniční politiku
- nové hrozby a představa, že k jejich poražení je nutná pro-aktivní politika
- v případě nutnosti rozhodovat unilaterálně (viz. výše)
- přesvědčení, že k udržení stability a míru je nezbytné vysoké postavení USA ve světové politice⁷²

Právě tento přístup k zahraniční a bezpečnostní politice USA se stal základem pro vznik následujících doktrinálních dokumentů.

2.2 Doktrinální dokumenty USA

Bezprostředně po útocích byla očekávána reakce. Bushova administrativa se vyskytla pod obrovským tlakem vycházející z vnitřního i vnějšího prostředí. Důležité bylo

⁶⁸ JENKINS, Brian Michael a John GODGES. *The long shadow of 9/11: America's response to terrorism*. Santa Monica, CA: RAND, 2011, 209 stran. ISBN 9780833058331. s. 15.

⁶⁹ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

⁷⁰ SIMON, Steven a Dana H. ALLIN. 2011. America's predicament. *Survival* [online]. vol. 46, issue 4: s. 7-30 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330412331342436>. s. 9.

⁷¹ HAAS, Richard N. 2005. Regime Change and Its Limits. *Foreign Affairs* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <https://www.foreignaffairs.com/articles/north-korea/2005-07-01/regime-change-and-its-limits>.

⁷² JERVIS, Robert. *American foreign policy in a new era*. New York: Routledge, 2005, ix, 184 s. ISBN 0415951011. s. 75.

dokázat, že si se situací dokáže poradit a své občany náležitě ochránit. Dalším krokem bylo zajistit, že se obdobná událost nebude opakovat. Jak již bylo řečeno, zásadním dopadem 9/11 byla změna směru americké zahraniční politiky pod názvem Bushova doktrína a nárůst rozpočtu na obranu. Americká vláda prosadila státocentrický přístup z Wolfowitzovy doktríny, jehož základ tvořili tři hlavní cíle, které se zobrazily v amerických doktrínálních dokumentech po roce 2001. Tyto dlouhodobé cíle jsou:⁷³

- zabránit vzniku velmoci, která by byla stejnou hrozbou pro USA jako za studené války Sovětský svaz
- zabránit nepřátelům, aby ovládli část USA disponující velkým množstvím zdrojů, které by mohli zneužít k získání moci
- nedovolit jiným státům, aby omezovaly svobodu jednání USA ve světě

Prvním z těchto dokumentů byla Národní bezpečnostní strategie ze září roku 2002 (dále jen NSS 2002), která se stala ztělesněním Bushovy doktríny a byla chápána jako přelomová a to ze 3 hlavních důvodů: klade důraz na preempci chápanou jako nový přístup k hrozbám ve světě, dává menší význam multilaterálním přístupům při dosahování cílů, definovala hlavní cíl USA udržet militaristickou převahu USA nad celým světem a „*aktivně šířit demokracii, naději, demokracii, rozvoj, volný trh a volný obchod do všech koutů světa*“.⁷⁴ Tato doktrína má dva základní charakteristické rysy, a to je militarismus a unilateralismus. Militarismus zdůrazňuje význam vojenské síly USA a její schopnost budovat obranyschopnost země. V dokumentu je dále uvedeno, že USA použijí sílu k předstihujícím neboli preemptivním zásahům v zájmu obrany svého státu.⁷⁵ Co se týče unilateralismu, tak NSS nikde nedefinuje roli Organizace spojených národů (dále jen OSN) ani mezinárodního práva.⁷⁶

Další významný dokument z prosince 2002 nese název Národní strategie boje proti šíření zbraní hromadného ničení (dále jen NSCWMD 2002) vyjadřující jisté obavy z existence států, které vnímají zbraně hromadného ničení jako nástroj určený pro boj, pro ohrožení tradiční převahy USA a znemožnění zásahu v případě útoků na americké

⁷³ EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 318 s. ISBN 978-80-87558-16-4. s. 61.

⁷⁴ EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 318 s. ISBN 978-80-87558-16-4. s. 73.

⁷⁵ NSS (2002): *National Security Strategy of the United States of America*. 2002. Washington: U.S. Department of State. Dostupné také z:

https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.

⁷⁶ KRAUTHAMMER, Charles. 2001. The Bush doctrine: 'new unilateralism'. *The Washington Post* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/opinion/columns/krauthammercharles/A38839-2001Jun7.html>.

spojence.⁷⁷ V té době Bushova administrativa směřovala své aktivity ke třem hlavním cílům, kdy prvním cílem bylo odstranit režim Saddáma Husajna, dále vyvíjet tlak na Radu bezpečnosti OSN (dále jen RB OSN) a posledním cílem bylo získání podpory spojenců. Tento dokument ještě více podporoval americké sklony k militarismu.⁷⁸ Obě dvě strategie byly základem pro už tehdy připravovanou operaci Irácká svoboda a bylo zřejmé, že „byly zcela na míru přizpůsobeny Bushovu rozhodnutí jít do války proti Iráku“.⁷⁹

2.3 První odpověď - operace Trvalá svoboda 2001

Bylo dokázáno, že útoky z 9/11 měla na svědomí Al-Káida, organizace představující síť globálního terorismu, která si vybrala Afghánistán jako zemi svého dlouhodobého působení. Po 9/11 se na stranu USA postavili všichni spojenci a další země jako Rusko a Čína. Bushova administrativa musela na tuto akci odpovědět a ocitla se ve velmi složité situaci, kdy musela bojovat proti nejvýznamnější celosvětové hrozbě – globální terorismus. George W. Bush přišel s požadavkem na afghánskou vládu, kdy žádal o vydání vůdce Al-Káidy Usáma bin Ládina, ale Talibán chtěl jasné důkazy, že za útoky stojí právě on. Bushova administrativa se tedy rozhodla pro vojenský zásah proti Afghánistánu a dne 7. 10. 2001 byla zahájena operace pod kódovým označením „Enduring freedom“ neboli Trvalá svoboda (dále jen OEF 2001). V první řadě se musela řešit otázka mezinárodního práva, kdy RB OSN přijala mimo jiné rezoluci číslo 1378. Ta deklarovala, že Afghánistán není útočníkem, ale zprostředkovatelem základny pro Al-Káidu a její činnosti. Sepsaná rezoluce tedy učinila zásah legálním a nikdo tedy nečekal na vydání druhé rezoluce, která by dovolila užít všechny nutné prostředky.⁸⁰ Hlavním cílem této operace bylo tedy svržení talibánského režimu. Bushova administrativa usoudila, že cíl splní prostřednictvím leteckých úderů spolu s použitím zvláštních sil, na které navazovala pomoc Severní aliance představující vnitřní

⁷⁷ EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 318 s. ISBN 978-80-87558-16-4. s. 76.

⁷⁸ EICHLER, Jan. Zahraniční a bezpečnostní politika USA po 11. září. In: JAKL, Ladislav. *11. září 2001: deset let poté : sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011, s. 127. Ekonomika, právo, politika, 93/2011. ISBN 9788087460061.

⁷⁹ BERENSKOETTER, Felix S. 2005. Mapping the Mind Gap: A Comparison of US and European Security Strategies. *Security Dialogue* [online]. vol. 36 no. 1. s. 71-92 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://sdi.sagepub.com/content/36/1/71.short>. s. 79.

⁸⁰ HYNEK, Nik, Jan EICHLER a Ľubomír MAJERNÍK. *Konflikt a obnova v Afghánistánu: kontext, prostředí a zájmy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012, 191 s. ISBN 978-80-87558-06-5. s. 38.

ozbrojenou sílu. Celá akce probíhala na velkém, a přesto řídké obydleném území proti nepříteli, který vlastnil velmi starou a tudíž neúčinnou vojenskou výzbroj. To byl hlavní důvod, proč svržení talibánského režimu proběhlo hladce. Do čela „zrekonstruovaného“ Afghánistánu, kde byla nastolena prozápadně orientovaná vláda⁸¹, nastoupil prezident Hamid Karzaí a s tím byly zahájeny i zásadní změny afghánského politického režimu. Vojenská intervence skončila úspěchem USA a jejich spojenců a nevyvolala žádné veřejné diskuze ve světě, nebyla hodnocena jako kontroverzní a ani nenarušila mezinárodní bezpečnostní vztahy.⁸² V této operaci byla aplikována Bushova doktrína – Regime Change Policy a administrativa začala jednat o dalším vpádu do islámského světa, konkrétně do Iráku.⁸³ Richard Perle na konci roku 2001 prohlásil, že USA musí udeřit na Husajna, protože válka proti terorismu nemůže být vyhrána, pokud Husajn bude vládnout v Iráku.⁸⁴

2.4 Druhá odpověď - operace Irácká svoboda 2003

Po úspěšném svržení diktátorského režimu v Afghánistánu se administrativa prezidenta George W. Bushe rozhodla intervenovat i do sousedního Iráku, kde v té době stál v čele diktátorský vůdce Saddám Husajn. Obecně je tato operace považována za jednu z nejkontroverznějších v dějinách USA a to hlavně díky přístupu tehdejších představitelů státu. Co ale této akci předcházelo?

Nejednalo se o první americký vojenský zásah na tomto území. O dvanáct let dříve byla vyhlášena Operace Pouštní bouře z roku 1991, která reagovala na iráckou invazi do Kuvajtu. I přestože se jedná o zdánlivě podobné akce, mají společné pouze jméno Bush. První invazi vedl otec George W. Bushe, tedy George Bush starší, 41. prezident USA, ale podnikl podstatně jiné kroky než jeho syn. První válka měla jasný mandát RB OSN, po jejím skončení nenastaly téměř žádné problémy, což bylo přesným opakem operace

⁸¹ EICHLER, Jan. Zahraniční a bezpečnostní politika USA po 11. září. In: JAKL, Ladislav. *11. září 2001: deset let poté : sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011, s. 127. Ekonomika, právo, politika, 93/2011. ISBN 9788087460061.

⁸² EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 318 s. ISBN 978-80-87558-16-4. s. 245.

⁸³ EICHLER, Jan. GWOT a její dopad na civilní obyvatelstvo. *The Science for Population Protection* [online]. 2011, roč. 2, s. 1-9 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/11/77.pdf>.

⁸⁴ PERLE, Richard. The U.S. Must Strike at Saddam Hussein. *The New York Times* [online]. 2001 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2001/12/28/opinion/28PERL.html>.

Iraqi Freedom 2003 (dále jen OIF 2003).⁸⁵ Už v roce 1991 RB OSN vydala rezoluci číslo 687, která obsahovala úkoly pro Irák v oblasti zbraní hromadného ničení (dále jen ZHN) a Husajn byl tedy pod silným mezinárodním dohledem. Již během OEF 2002 vznikaly názory, že Saddámův režim musí být svržen, což prohlašovali např. Robert Kagan a William Kristol v článku The Right War pro Foreign Affairs z roku 2001, kde napsali, že správná válka musí být vedena proti režimu Saddáma Husajna.⁸⁶

Plánování irácké invaze začalo nedlouho po 9/11, kdy Donald Rumsfeld od samého začátku prosazoval, aby mezi cíle americké reakce byl zařazen i Irák. Obecně můžeme říci, že svržení režimu Saddáma Husajna bylo v zájmu americké politiky ihned po nastoupení George W. Bushe a Donalda Rumsfelda. Administrativa shromažďovala důkazy, které podporovaly dvě základní myšlenky. První z nich je, že Husajn je zapleten do teroristických útoků, protože útoky byly provedeny velmi sofistikovaně, což by nedokázali teroristé připravit bez pomoci dalšího státu. To tvořilo základ pro Bushův projev z 8. 10. 2002 v Cincinnati, kde jmenoval důvody pro zahájení invaze do Iráku.⁸⁷ Těmi jsou:

- Irák a Al-Káida mají za nepřítelé USA
- Saddám Husajn měl radost z útoků 9/11
- Irák a Al-Káida uskutečnili mezi sebou několik setkání
- Irák vycvičil teroristy z Al-Káidy⁸⁸

Druhá myšlenka zase říká, že Husajn vlastní ZHN a chce je použít proti USA. Začalo to vyjádřením analytika CIA Kennetha Pollacka v září 2002. Ten konstatuje, že Husajn se chová iracionálně, chce ovládnout arabský svět, zničit Izrael a potrestat USA. Dále prohlásil, že je lepší vést válku bez ZHN než s nimi. Bush ve svém projevu v Cincinnati řekl: „*Nemůžeme čekat na konečný důkaz, kouřící zbraň, protože ta by měla podobu jaderného hříbu.*“⁸⁹

Američtí konzervativci byli přesvědčeni, že je potřeba se vrátit k politice Ronalda Reagana, který vyhrál studenou válku, a že politikou tvrdé ruky mohou vyhrát i válku

⁸⁵ EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 318 s. ISBN 978-80-87558-16-4. s. 77.

⁸⁶ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

⁸⁷ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2. s. 124.

⁸⁸ George Bush's speech on Iraq. *The Guardian* [online]. 2002 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2002/oct/07/usa.iraq>.

⁸⁹ George Bush's speech on Iraq. *The Guardian* [online]. 2002 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2002/oct/07/usa.iraq>.

proti terorismu. O pár týdnů prezident Bush řekl, že Saddámovy dny jsou spočítány a bylo jasné, že válka v Iráku začne během několika dnů. Přípravy na iráckou vojenskou invazi nebyly postaveny na prokázaných důkazech, ale na představách, co by se mohlo stát, kdyby se na Irák nezaútočilo.⁹⁰ Dne 30. 1. 2003 byl sepsán Dopis osmi, který kategoricky apeloval na RB OSN, aby autorizovala OIF 2003. Mezi signatáři byli: Tony Blair, José Barroso, José María Aznar, Silvio Berlusconi i Václav Havel. Tímto se Evropa rozdělila na 4 skupiny, které buď podporovaly OIF 2003 nebo naopak byly proti zahájení operace. Prezident Bush ještě více apeloval na OSN, že může zachránit svou věrohodnost tím, že vyhlásí válku proti Iráku.⁹¹ Pár dní před zahájením OIF 2003 Bush potvrdil, že „americká administrativa považovala RB OSN pouze za instrumentální faktor.“⁹²

Co se týče vojenského hlediska, jednalo se o nevyrovnaný konflikt, kdy USA a jejich spojenci měly opět velkou převahu především ve vzdušných úderech. Morální stránka konfliktu byla také velice disymetrická, protože proti sobě nastoupily dvě zcela odlišné armády - motivovaná americká armáda proti demotivované irácké armádě, která nechtěla bojovat za špatný diktátorský režim. To se ještě více projevilo, když američtí vojáci zasadili sérii vzdušných útoků, díky kterým irácká armáda i společnost ztratily vůli k odporu. Nevyrovnanost se objevila i v bojích na území Iráku, kde nastoupila vybavená americká armáda proti velmi slabě vyzbrojené irácké armádě. Tato operace po výše zmíněných aspektech zřetelně skončila vítězstvím USA a zároveň potvrdila převahu amerického vojenství nad celým světem.⁹³

Bezvýznamnou roli v této operaci hrálo mezinárodní právo, protože jak již bylo řečeno OIF 2003 postrádala mandát RB OSN a vyústila v dlouhou asymetrickou válku, kterou doplňovaly vážné teroristické útoky nejen na území Iráku, ale i Evropy. Velmi značně zpomalila chod americké ekonomiky, rozpoutala spory uvnitř Severoatlantické aliance (dále jen NATO) a stala se špatnou vzpomínkou pro mnoho amerických vojáků. Akce

⁹⁰ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2. s. 130.

⁹¹ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

⁹² TUCKER, Robert W. a David C. HENDRICKSON. The Sources of American Legitimacy. *Foreign Affairs* [online]. 2004, vol. 83, no. 6 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2004-11-01/sources-american-legitimacy>.

⁹³ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2. s. 131-132.

byla spuštěna dne 20. 3. 2003 a boje trvaly jen do 1. 5. 2003, ale následky trvají dosud.⁹⁴

⁹⁴ EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 318 s. ISBN 978-80-87558-16-4. s. 68.

3 Role Donalda Rumsfelda v bezpečnostní politice USA

Donald Rumsfeld, bývalý ministr obrany, byl vždy charakterizován jako ústřední politická osobnost ve výkonné moci USA a zároveň jako jeden z nejkontroverznějších členů Bushovy administrativy. Jeho popularita ale plynule klesala od roku 2001, kdy začal americký boj proti terorismu. Rumsfeld, jako přímočarý, rázný člověk a zastánce tvrdé linie, musel během své dlouholeté kariéry několikrát čelit pochybám o svých vůdcovských schopnostech, ale stal se významnou součástí americké zahraniční a bezpečnostní politiky.

Dříve než zanalyzuji jeho roli v americké bezpečnostní a zahraniční politice, stručně nastíním jeho obdivuhodný život a představím vývoj jeho specifické osobnosti. Dále se soustředím na jeho funkční období v administrativě 43. prezidenta USA George Walkera Bushe, a v neposlední řadě se zaměřím na jeho roli ve dvou amerických vojenských operacích související s celosvětovou válkou proti terorismu. Nicméně je nutno podotknout, že i přes veškerou kritiku byl Donald Rumsfeld nejvíce sledovaným a mocným ministrem obrany od roku 1960.⁹⁵

3.1 Život a osobnost Donalda Rumsfelda

Donald Henry Rumsfeld se narodil 9. července v roce 1932 v americkém městě Chicago ve státě Illinois. Mladý Rumsfeld byl považován v okolí za lumpa, dokonce i jeho otec George shrnul synovo chování větou „*když to nejde jednoduše, použij sílu*“.⁹⁶ Mladý Rumsfeld byl velice ovlivněn tím, že jeho otec pracoval pro americké námořnictvo a zároveň sloužil ve válce. To vyvolalo v Rumsfeldovi velkou úctu k americké vládě i vojenské službě. Během svého mládí poznal spoustu zajímavých míst, protože právě díky zaměstnání svého otce měl příležitost žít každý rok v jiném prostředí, a to ho změnilo. Mladý Rumsfeld se naučil, že si vše musí zasloužit. Vystřídal velmi náročná zaměstnání jako například novinový poslíček, nosič holí, zahradník,

⁹⁵ PANAGOPOULOS, Costas. *The Polls: Public Opinion and Secretary of Defense Donald Rumsfeld*. Presidential Studies Quarterly, 03, 2006, vol. 36, no. 1. s. 117-126. ProQuest Central. ISSN 03604918. s. 117.

⁹⁶ GRAHAM, Bradley. *By his own rules: the ambitions, successes, and ultimate failures of Donald Rumsfeld*. United States: Public Affairs, 2009. 832 stran. ISBN: 978-1-58648-421-7. s. 29.

čistič koberců ani kopání příkopů mu nebylo cizí. Jednoduše řečeno se naučil nebrat věci jako samozřejmost.⁹⁷

Jeho rodina byla součástí střední vrstvy. Jeho úspěšný otec byl velmi pracovitý, pozitivní, zásadový a upřímný člověk, který věřil, že lidé by neměli těžit ze společnosti, aniž by dávali něco zpět. Donald svého otce velmi uznával stejně tak jako jeho přátelé, kolegové i celá jeho rodina. Donaldova matka Jeanette pracovala jako učitelka, a i přestože byla velmi drobná žena, tak měla mnohem přísnější morální zásady než její muž George.

Když Donald zestárnul a začal chodit na střední školu, byl velmi chytrý a učenlivý. Nikdy se nebál promluvit, byl upřímný a vždy řekl, co si myslí. Lidé, kteří měli tu čest s ním vyrůstat říkali, že byl dobrým studentem, ale nikdy v ničem nevynikal. To, co mu dávalo sílu a energii, bylo jeho sebevědomí a odhodlání být nejlepší. Nejvíce svých přátel a rádců pro svůj budoucí život našel v atletice, konkrétně ve wrestlingu, kterému se věnoval během střední školy, vysoké školy až do období jeho působení v americkém námořnictvu. Donald byl velice silný, mrštný, rychlý a věděl, že jediný člověk, na kterého se může spolehnout, je on sám. Wrestling se stal jakýmsi prostředkem, kterým Donald dával najevo svou útočnost a ambice. Rád si užíval vítězství a nikdy na sobě nepřestal pracovat, dokud nebyl nejlepší. Mezi svými spolužáky byl velmi oblíbený díky svému optimismu, vzhledu a charisma.⁹⁸ Po střední škole začal studovat prestižní americkou univerzitu Princeton a od roku 1954 se stal letcem a leteckým instruktorem u amerického námořnictva.⁹⁹

3.2 Nejmladší a nejstarší ministr obrany v dějinách USA

Donald Rumsfeld nastoupil na pozici 21. ministra obrany USA jako velmi zkušený politik. Po vystudování Princetonské univerzity, stihnul nasbírat spoustu zkušeností, které mu pomohly získat jednu z hlavních rozhodovacích rolí v Bushově administrativě.

I přestože sloužil pro námořnictvo, v roce 1957 vstoupil do americké politiky jako asistent kongresmana. Od roku 1962 Donald Rumsfeld sloužil ve Sněmovně

⁹⁷ GRAHAM, Bradley *By his own rules: the ambitions, successes, and ultimate failures of Donald Rumsfeld*. United States: Public Affairs, 2009. 832 stran. ISBN: 978-1-58648-421-7. s. 20.

⁹⁸ GRAHAM, Bradley *By his own rules: the ambitions, successes, and ultimate failures of Donald Rumsfeld*. United States: Public Affairs, 2009. 832 stran. ISBN: 978-1-58648-421-7. s. 21-25.

⁹⁹ Donald Rumsfeld. 2015. *The Biography.com* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.biography.com/people/donald-rumsfeld-9466907>.

reprezentantů, kde působil další tři období. V roce 1969 se stal asistentem tehdejšího amerického prezidenta Richarda Nixona, ale o čtyři roky později odešel z Washingtonu, aby uskutečnil svůj výjezd do Belgie jako americký velvyslanec pro NATO. V roce 1975 ho Gerard Ford, 38. prezident USA, jmenoval ministrem obrany a Donald Rumsfeld se stal nejmladší osobou v této pozici v dějinách USA. V letech 1983-1984 ho Ronald Reagan, 40. prezident USA, jmenoval velvyslancem pro Blízký východ.¹⁰⁰ Politika nebyla jediné odvětví, kterému se Rumsfeld věnoval. Stal se také prezidentem světové farmaceutické společnosti G. D. Searle & Company, kde dosahoval skvělých výsledků jako vůdce. Byl také oceněn podnikatelem roku v tomto odvětví. Během své kariéry obchodníka pokračoval i ve své službě pro státní správu, kde zastával několik důležitých postů. Zajímavostí je, že v roce 1977 Donald Rumsfeld získal nejvyšší vyznamenání předávané americkým prezidentem, který může občan USA obdržet – Prezidentskou medaili svobody¹⁰¹ uznávající jednotlivce, kteří „mimořádně záslužně přispěli k bezpečnosti či národním zájmům Spojených států, ke světovému míru, či ke kulturnímu nebo jinému významnému veřejnému či soukromému úsilí“.¹⁰²

V roce 1999, tehdy ještě jako guvernér amerického státu Texas¹⁰³, George Walker Bush prohlásil: „Vytvořím nejlepší vojenskou sílu příštího století“.¹⁰⁴ V roce 2001 je Bush zvolen americkým prezidentem a zároveň jmenoval novým ministrem obrany USA Donalda Rumsfelda, který se tentokrát stává nejstarší osobou zastávající tuto funkci.¹⁰⁵ Nebyl ovšem Bushovou první volbou. Fred Smith, zakladatel FedEx, byl nedostupný a zvolený viceprezident Richard Cheney doporučil na tuto pozici právě Donalda Rumsfelda.¹⁰⁶ Hlavním úkolem Rumsfelda bylo zmodernizovat americkou armádu a přetvořit ji v perfektní bojovnou sílu. Rumsfeld zastával silné názory ohledně stavu armády a okamžitě po svém nastoupení do úřadu začal prosazovat podstatné

¹⁰⁰ Donald Rumsfeld. 2015. *The Biography.com* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.biography.com/people/donald-rumsfeld-9466907>.

¹⁰¹ *Historical Office: Office of the Secretary of Defense* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://history.defense.gov/Multimedia/Biographies/ArticleView/tabid/8347/Article/571280/donald-h-rumsfeld.aspx>.

¹⁰² USA. The Code of Federal Regulations of the United States of America: United States. In: *U.S. Government Printing Office*, 1964. s. 719-720.

¹⁰³ George Walker Bush. 2015. *The Biography.com* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.biography.com/people/george-w-bush-9232768#first-term-as-president>.

¹⁰⁴ FARRELL, Theo, Sten RYNNING a Terry TERRIFF. *Transforming military power since the Cold War: Britain, France, and the United States*, 1991-2012. Cambridge University Press, 2013. xvi, 303 stran. ISBN 978-110-7621-442. s. 60.

¹⁰⁵ HARRIS, Richard A. a Daniel J. TICHENOR. *A history of the U.S. political system: ideas, interests, and institutions*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, c2010, 3. vydání. 1430 stran. ISBN 18-510-9718X. s. 472.

¹⁰⁶ BUSH, George W. *Decision points*. London: Virgin, 2010. ISBN 9780753539668. s. 83-84.

změny.¹⁰⁷ To vyžadovalo dlouhé etapy zkoumání, kontrol a vytvoření nové bezpečnostní strategie příhodné pro 21. století. Obecně měl za to, že většina vojenského vybavení byla zastaralá. Chtěl, aby americké síly byly více efektivní, dynamické a technicky mnohem vyspělejší než byly, aby mohly rychle odpovídat na celosvětové krize. Samozřejmě některé jeho návrhy byly odmítnuty vojenskými generály a členy Kongresu. Navíc byl Rumsfeld velmi kritizován za svůj přímý a nekompromisní styl řízení. Někteří spolupracovníci dokonce zastávali názor, že Rumsfeld na své pozici nebude působit dlouho, protože díky svému sebevědomému chování si vytvářel spíše mnoho mocných nepřátel než přátel. Jedním z Rumsfeldových návrhů bylo kompletně přeorganizovat rozhodovací procesy ministerstva obrany USA. Krátce po Rumsfeldově zvolení do pozice ministra obrany se odehrály teroristické útoky z 9/11, událost, která významně ovlivnila směr americké bezpečnostní a zahraniční politiky.

3.3 Rumsfeldova úloha po 11. září 2001

Donald Rumsfeld jako vysoce postavený člen Federální rady pro národní bezpečnost (dále jen NSC) se během útoků nacházel v Pentagonu, kde probíhalo setkání s Kongresem. Na tom podle jeho pozdějšího rozhovoru pro CNN sdílel své pocity, že během několika následujících měsíců se stane něco, co šokuje celý svět, a to připomene lidem, jak důležitá je silná obrana státu tvořící základy pro mír a stabilitu ve světě.¹⁰⁸ Ihned poté byla budova Pentagonu zasažena jedním z letadel uneseným teroristy. Rumsfeld se snažil poskytnout pomoc lidem i záchranářům.¹⁰⁹ Ten den odpoledne zároveň přikázal svému asistentovi Stephenovi Cambonovi, aby zjistil možné důkazy irácké účasti na útocích. Rumsfeld sám řekl: „*Běžte do toho ve velkém, všechno zničte, věci související nebo nesouvisející, zaútočte také na Saddáma Husajna, ne pouze na Usáma bin Ládina*”.¹¹⁰ Ihned po 9/11 se Rumsfeldova moc a vliv zvětšily, a tak začal

¹⁰⁷ HILLSTROM, Laurie a Julie CARNAGIE. *Rumsfeld, Donald. War in the Persian Gulf Reference Library: Global Issues in Context* [online]. vol. 2004, no. 2, s. 191-201 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://find.galegroup.com/gic/infomark.do?&source=gale&idigest=fb720fd31d9036c1ed2d1f3a0500fcc2&prodId=GIC&userGroupName=itsbtrial&tabID=T001&docId=CX3436300053&type=retrieve&contentSet=EBKS&version=1.0>.

¹⁰⁸ KING, Larry. Secretary Rumsfeld Interview with Larry King, CNN. In: *U.S. Department of Defense* [online]. 2001 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.defense.gov/transcripts/transcript.aspx?transcriptid=2603>.

¹⁰⁹ BUSH, George W. *Decision points*. London: Virgin, 2010. ISBN 9780753539668. s. 133.

¹¹⁰ BORGER, Julian. Blogger bares Rumsfeld's post 9/11 orders. *The Guardian* [online]. 2006 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z:

plánovat americkou odpověď nejen proti Afghánistánu, ale zapojil do plánování i Irák. Jeho hlavním cílem bylo zbavit svět nepřátelských vlád, které chtěly a mohly poškodit USA a zničit tak jejich hegemonistické postavení.

3.3.1 Rumsfeldova úloha při operaci Trvalá svoboda

Prvním cílem bylo tedy svržení talibánského režimu v Afghánistánu v již zmíněné operaci Trvalá svoboda. Předtím ale Rumsfeld vedl diskuzi s armádním generálem Tommym Franksem, který na základě svých odhadů oznámil, že příprava takového plánu může trvat až několik měsíců. Takový názor byl ihned zamítnut a Rumsfeld začal naléhat na Frankse, aby byl více nápaditý a nepoužíval pozemní síly.¹¹¹ Franks ovšem věděl, že je to vcelku nereálné. Rumsfeld dotlačil americkou armádu do války v Afghánistánu, ale nebyl spokojený s plánem rozsáhlé invaze, a tak se obrátil na zvláštní skupinu v Pentagonu.¹¹² V srpnu roku 2002 byla tato mise úspěšně zakončena a Rumsfeld ji považoval jako příznačný model invaze do Iráku. Diktatura Talibánu byla svržena, byla narušena celistvost Al-Káidy a Afghánistán byl postaven na cestu směrem ke stabilitě a demokracii. To vše bylo provedeno podle Rumsfeldova plánu – údajně s minimálními výdaji a minimálními ztráty na životech, což nebyla úplná pravda. Ve finále byla tato operace mistrně naplánovaná a po vojenské stránce naprosto bezproblémová. Samozřejmě akci předcházelo období plánování, ve kterém Rumsfeld poukázal na možné prozrazení informací, které by mohly ohrozit přípravu invaze, a proto vydal zákaz podávání jakýchkoli informací.¹¹³ Dále vysvětlil, že operace se jmenuje trvalá, protože má vystihnout celý smysl akce. „*Neskončí za pět minut, ani za pět měsíců. Čekám, že potrvá až několik let.*“¹¹⁴

Jak již bylo řečeno, mise byla precizně provedena hlavně za použití vzdušných sil, ale hlavní chybou bylo odmítnutí zahájení mírových jednání s Talibánem. Některá fakta

<http://web.archive.org/web/20090211113142/http://www.guardian.co.uk/world/2006/feb/24/freedomofinformation.september11>.

¹¹¹ RICKS, Thomas E. 2002. War Plan For Iraq Is Ready, Say Officials: Quick Strikes, Huge Force Envisioned by Pentagon. *The Washington Post* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A33459-2002Nov9.html>.

¹¹² Rumsfeld's War. *Frontline* [online]. roč. 2004 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/pentagon/>.

¹¹³ LAMBETH, Benjamin S. 2005. *Air Power Against Terrorism: America's Conduct of Operation Enduring Freedom*. [online]. Santa Monica: RAND Corporation [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2006/RAND_MG166-1.pdf. s. 52.

¹¹⁴ Rumsfeld cautions against mass strike. 2001. *The Washington Time* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2001/sep/26/20010926-025622-2214r/>.

nasvědčovala tomu, že Talibán se snaží s USA spolupracovat, a dokonce vyzval Usáma bin Ládina, aby odešel ze země.¹¹⁵ Talibánci by si zachovali důstojnost a možná by mír ušetřil životy mnoha lidí. Rumsfeld byl ale zásadně proti jakémukoli vyjednávání. Nedělal výrazné rozdíly mezi Al-Káidou a Talibánem, a hlavně se USA ve vojenské misi dařilo, takže pro něj neexistoval žádný důvod měnit svůj názor. Po ukončení bojů mělo dojít na přestavbu politického systému Afghánistánu. Sám Rumsfeld konstatoval, že Afghánistán se rychleji vzpamatuje, pokud se bude méně spoléhat na pomoc ze strany USA. Po nabití sebevědomí z prvního pro americkou administrativu úspěšného militaristického zásahu, mohl Rumsfeld pokračovat v plánování útoku na Saddáma Husajna. Problémy se ukázaly až právě po druhé americké invazi v rámci GWOT.¹¹⁶ Podle Jana Eichlera Rumsfeld dodnes nese zodpovědnost za mrtvé vojáky v Afghánistánu a za zničení životní úrovně tamních obyvatel.¹¹⁷

3.3.2 Rumsfeldova úloha při operaci Irácká svoboda

Druhým vojenským zásahem v rámci GWOT byla invaze do Iráku neboli OIF 2003. Tato akce nejvíce přilákala pozornost Bushovy administrativy v roce 2002, ale Rumsfeld byl jedním z hlavních činitelů, kteří prosazovali svržení Saddámova režimu o pár let dříve, což je dokázáno v již zmíněném dopise pro prezidenta Clintona z roku 1998. OIF 2003 byla velice nákladnou akcí a bylo na ni využito spousta amerických prostředků. Navíc byla celá operace naplánována a provedena bez mandátu RB OSN a bez podpory všech spojenců. Oficiální důvody již byly zmíněny v kapitole Druhá odpověď – operace Irácká svoboda 2003. Teď se spíše zaměříme jakou roli v jejím plánování a provedení hrál Donald Rumsfeld.

Hlavním cílem bylo svrhnout režim Saddáma Husajna, který byl zanedlouho splněn. Ovšem takový cíl nebyl pro tehdejší administrativu a především Donalda Rumsfelda dostačující. V důsledku toho se dlouhodobým cílem stala stabilizace a demokratizace Iráku, který bude schopen se ubránit, a který se stane spojencem USA v boji proti terorismu.¹¹⁸ Splnění krátkodobého cíle ve formě svržení diktátorského režimu proběhlo

¹¹⁵ BURNS, John F. 2001. Afghans Coaxing bin Laden, But U.S. Rejects Clerics' Bid. *The New York Times* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2001/sep/26/20010926-025622-2214r/>.

¹¹⁶ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

¹¹⁷ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

¹¹⁸ *National Strategy for victory in Iraq*. 2005. National Security Council. Dostupné také z: <http://www.nytimes.com/packages/pdf/international/20051130military-text.pdf> 2005. s. 3.

bez významných problémů. Na druhou stranu rekonstrukce poválečného Iráku jako dlouhodobý cíl zcela selhala. Rumsfeld prohlásil, že se nebude jednat o dlouhodobou záležitost – „*Pět dní nebo pět týdnů nebo pět měsíců, ale rozhodně to nebude trvat déle.*“¹¹⁹ Otázkou zůstává, jak si mohl tak zkušený a chytrý politik, myslet, že bude demokratizace Iráku bude trvat tak krátkou chvílí? Nabízí se několik vysvětlení. Jedním z nich je, že Rumsfeld chtěl získat podporu a legitimitu pro vojenskou operaci, protože krátký konflikt je pro spojence a společnost určitě atraktivnější než vleklá válka. To by mohla být pravda tehdy, kdyby se administrativa připravovala na poválečnou část konfliktu. Ta byla velmi zanedbána a to vyvrací výše uvedené vysvětlení Rumsfeldova výroku. Druhým vysvětlením je, že Rumsfeld se pohyboval v bezpečnostní kultuře, která byla charakterizována velkou vojenskou vyspělostí a technologickým náskokem. Rumsfeld velmi věřil ve výkonnost amerického válčení, a právě proto počítal spíše s krátkým trváním války.

Ministr obrany se velmi angažoval v procesu celého plánování OIF 2003, v jehož čele stál Tommy Franks, generál americké armády.¹²⁰ První plán, který byl sestaven již v 90. letech počítal s téměř 500 000 vojáky, což Rumsfeld odmítl a chtěl plán, který by počítal s menším množstvím vojenských sil. Vzniklo spousta návrhů, kde se obměňovali především doba trvání prvních leteckých úderů a množství vojáků. Rumsfeld se snažil více prosazovat nižší množství nasazených vojáků, které se čím dál tím více a více snižovalo.¹²¹ S tímhle nesouhlasili ostatní vysoce postavení vojenští úředníci jako například generál William Scott Wallace, který v létě 2002 řekl: „*Nebyl jsem spokojený s počtem vojáků.*“¹²² Byly zřízeny 3 hlavní skupiny: skupina pro boj proti terorismu mající za úkol hledat důkazy o propojení Iráku a Al-Káidy, skupina pro speciální plánování pověřena zjišťováním údajů sloužících ke zdůvodnění irácké války a poslední byla speciální skupina v Pentagonu vyhodnocující všechny zprávy ze CIA a DIA (Defense Intelligence Agency - Vojenská zpravodajská služba) a přetvářet je tak, aby vyhovovaly politickému zadání.¹²³ Rumsfeld byl nakonec tím, kdo invazi zahájil

¹¹⁹ ESTERBROOK, John. Rumsfeld: It Would Be A Short War. *CBS News* [online]. 2002 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.cbsnews.com/news/rumsfeld-it-would-be-a-short-war/>.

¹²⁰ Tommy Ray Franks vedl OEF 2001 i OIF 2003 jako šéf CENTCOM (The United States Central Command).

¹²¹ DALE, Catherine. *CRS Report for Congress: Operation Iraqi Freedom: Strategies, Approaches, Results, and Issues for Congress* [online]. 2008, s. 119 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <https://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL34387.pdf>. s. 12-13.

¹²² Rumsfeld's War. *Frontline* [online]. roč. 2004 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/pentagon/>.

¹²³ EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a*

slovy, že „nedostatek důkazů o těchto zbraních není důkazem, že tyto zbraně tam skutečně nejsou“.¹²⁴

Po jasném vítězství USA se z disymetrického konfliktu stala dlouhá asymetrická válka, a to především kvůli tomu, že poválečná fáze nebyla tak precizně naplánována jako samotná invaze. Byla vyhlášena bez mandátu RB OSN, hlavním důvodem bylo vlastnění ZHN ze strany Iráku, o čemž se dodnes nenalezly žádné důkazy a poválečná situace v Iráku je obrovským neúspěchem Bushovy administrativy a především Donalda Rumsfelda, který sice vyhrál válku, ale prohrál mír.¹²⁵ Rumsfeld nevěnoval dostatečné množství času na stabilizační a rekonstrukční plán Iráku jako věnoval pro svržení Husajnova režimu a porážení irácké armády. Plánování stabilizace Iráku bylo zahájeno 20. ledna 2003, tedy dva měsíce před vojenským úderem a od samého počátku bylo prováděno neprofesionálními lidmi. Nepodíleli se na něm ani arabisté, většinou z důvodu toho, že nevěřili v zavedení demokratického režimu v Iráku.¹²⁶ Na otázku, jestli by nebylo lepší do Iráku neinterventovat Rumsfeld odpověděl: „*To nám pová čas*“.¹²⁷

3.4 Vnitřní faktory ovlivňující rozhodování Donalda Rumsfelda

Americká armáda operuje na několika místech po celém světě, je v neustálé pohotovosti v Afghánistánu a denně riskuje životy několik vojáků v Iráku. Současní i bývalí důstojníci říkají, že americká armáda je na pokraji zhroutení. Člověk, který za to zodpovídá, je podle těchto důstojníků, bývalý ministr obrany USA Donald Rumsfeld, který přišel do Pentagonu s cílem kompletně přeorganizovat armádu.¹²⁸

Tato kapitola se zaměřuje především na to, jakým způsobem ovlivnily vnitřní faktory rozhodování Donalda Rumsfelda. Na základě analýzy jeho osobnostních vlastností, jeho představ, jeho vnímání okolí a hrozeb představím, do jaké míry byl těmito vnitřními

strategické kultury. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 318 s. ISBN 978-80-87558-16-4. s. 68.

¹²⁴ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2. s. 125.

¹²⁵ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

¹²⁶ GALBRAITH, Peter. *The end of Iraq: how American incompetence created a war without end*. 1st Simon. New York: Simon, 2007, s. 275. ISBN 0743294246. s. 95.

¹²⁷ SCOTT, Anthony Oliver. Not Giving an Inch in a Battle of Wits and Words. *The New York Times* [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2014/04/02/movies/deciphering-donald-h-rumsfeld-in-the-unknown-known.html>.

¹²⁸ Rumsfeld's War. *FRONTLINE* [online]. roč. 2004 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/pentagon/>.

aspekty ovlivněn při rozhodování ve velmi náročném období pro americkou zahraniční a bezpečnostní politiku.

3.4.1 Charakteristické vlastnosti Donalda Rumsfelda

V první řadě je důležité shrnout, jaké vlastnosti jsou pro Rumsfelda typické. Z kapitoly Život a osobnost Donalda Rumsfelda již víme, že Rumsfeld byl velmi loajální k americkému státu a chtěl pro něj pracovat stejně odhodlaně jako jeho otec, který byl jeho velkým vzorem. Proto se stal součástí amerického námořnictva a během svého života si vybudoval kariéru významného amerického politika. Během své kariéry nasbíral nespočetné množství zkušeností a sám zjistil, že člověk si musí vše vydobýt, aby si to zasloužil. Často prosazoval své zájmy a názory velmi tvrdě a nebál se projevit. Takové vystupování je pro něj typické. Byl často kritizován za své nekompromisní a přímé jednání, ale to bylo přesně to, co z něj udělalo úspěšného politika i obchodníka. Prostřednictvím rozhovorů s několika osobnostmi, které se pohybovali v přítomnosti Donalda Rumsfelda zjistíme, jaký byl a jak ho vnímalo jeho okolí.

Po nastoupení do úřadu ministra obrany, Rumsfeld považoval za největšího nepřítele zastaralé myšlení vojáků, které měl vést. Jak bylo řečeno, Rumsfeld chtěl vytvořit menší, ale efektivnější a organizovanější armádu, která bude schopná reagovat na nečekané situace po celém světě. Thomas Ricks¹²⁹ vzpomíná, že když Rumsfeld nastoupil, tak byl odhodlaný něco změnit, což se ukázalo jako velmi těžké. Jednou také prohlásil: „*Ne, nemyslím si, že jste mě slyšeli jasně. Já jsem šéf a chci to takhle.*“¹³⁰ Pro přítomné úředníky byly Rumsfeldovy ostré lokty a silné názory považovány za urážlivé, ale ti, kteří ho lépe znali věděli, že to je jeho povaha bývalého wrestlera. Obdivuhodné je, že se nebál postavit se i zkušenějším úředníkům, ale to mu později nadělilo spoustu nepřátel.¹³¹

Rumsfeldova osobnost vychází ze zkušeností v americkém námořnictvu a wrestlingu. Je to bojovník a wrestler, což mu dalo vlastnosti, které jsou pro něj typické – energičnost, rozhodnost a ráznost. To také dokazoval při rozhovorech s médii, kdy na každou jejich otázku odpovídal s humorem. Má velice silnou a dominantní povahu, je sebevědomý a má jistou představu, jak by věci měly být a nenechá se nikým zastavit.

¹²⁹ Thomas E. Ricks je americký žurnalista, který píše články na téma bezpečnost.

¹³⁰ Rumsfeld's War. *FRONTLINE* [online]. roč. 2004 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/pentagon/>.

¹³¹ Rumsfeld's War. *FRONTLINE* [online]. roč. 2004 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/pentagon/>.

Thomas Ricks byl naopak překvapen, když byl Rumsfeld zvolen do úřadu, stejně jako Rumsfeld sám. V minulosti totiž nebyl příliš zasvěcen do vojenského přemýšlení. Navíc už jednou byl ministrem obrany, ale v jiné době a od té chvíle uběhlo spousta let a proběhlo spousta změn. V americké armádě nebylo mnoho lidí, co by ho znalo, možná ani lidé v aktivní službě. Thomas White¹³² popisuje Rumsfelda spíše jako pragmatistu. Má určité cíle, které chce splnit a dělá potřebné pro to, aby jich docílil. Často ho lidé přirovnávají k charakteru McNamary, což byl ministr obrany v době vlády prezidenta Kennedyho. McNamara byl člověk, který si byl absolutně jistý, že má pravdu, i když mu celý svět říkal, že se mýlí. Rumsfeld věci promýšlel a dospěl k určitému názoru, který později zastával. Jakmile se rozhodl, tak neustoupil. To může být silnou i slabou stránkou, ale když taková vlastnost je součástí postoje člověka, je v jeho vlastním zájmu se nemýlit často. James Mann prohlásil: „*Pouze s jednou výjimkou si myslím, že Rumsfeld je nejvíce dovedný, byrokratický bojovník, který pracoval v americké vládě za poslední půl století*“.¹³³

3.4.2 Percepce a mispercepce Donalda Rumsfelda

Jak bylo již řečeno, percepce neboli způsob vnímání okolí, je jeden z nejvýznamnějších faktorů ovlivňující politické jednání a rozhodování. To je založeno především na zkušenostech z praxe a minulosti. Právě proto je důležité popsat charakter vůdce a jeho minulost, abychom zjistili, jak vnímá události z mezinárodního dění. Tato kapitola dává náhled, jak Donald Rumsfeld vnímal okolí, ve kterém se pohyboval. Popisuje události, které se staly s jeho nástupem na pozici ministra obrany. Jak jeho minulost a zkušenosti ovlivnily jeho rozhodnutí po útocích z 9/11 a jak vnímal hrozbu v podobě globálního terorismu.

Sám Rumsfeld věří, že je velmi vnímavý. To mohl zažít každý, kdo s ním byl v kontaktu během téměř šesti let, co působil v administrativě George W. Bushe. Z předchozí kapitoly víme, že Rumsfeld je přímočarý a rázný člověk mající charisma, které dobře působí na jeho okolí. Nikdy nepochyboval o správnosti svých rozhodnutí při diskuzích o válce v Iráku v roce 2003, i přestože se tamní situace po skončení OIF 2003 stále zhoršuje. Kritikové říkají, že Rumsfeld nedokázal předpovědět poválečnou situaci,

¹³² Thomas E. White je bývalým tajemníkem americké armády. Byl propuštěn Donaldem Rumsfeldem.

¹³³ Rumsfeld's War. *FRONTLINE* [online]. roč. 2004 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/pentagon/>.

podcenil irácký odpor a šel do války s nízkým počtem vojenských sil.¹³⁴ Všechny události spojené s OIF 2003 vyšly na povrch, a to ho donutilo k odstoupení z funkce v roce 2006. Rumsfeld ve své knize *Known and Unknown* píše: „*Prezident nelhal, viceprezident nelhal, Tenet¹³⁵ nelhal, Rice nelhala, já jsem nelhal, Kongres nelhal. Mnohem méně dramatickou pravdou je, že jsme se mýlili.*“¹³⁶ Podle dokumentu, natočený režisérem Errolem Morrisem, v Rumsfeldově chování a vystupování není žádná skrytá tendence k sebekritice nebo náznak přiznání, že jeho rozhodnutí bylo špatné. Rumsfeld buď není tak chytrý, jak si myslí, že je, nebo není dostatečně vnímavý, aby mohl zvládnout nelitostnou pravdu. Rumsfeld prohlásil, že obecně budování demokratického státu není dobrý nápad, a že to byl právě případ z roku 2003. Dále řekl: „*Problém nebyl v Bushově administrativě. Když uděláte cokoli, jiní lidé chtějí, abyste udělal něco jiného a mise se odkloní od svého původního cíle.*“¹³⁷ Důležitou roli v rozhodování hráli emoce. Útoky 9/11 měly silný dopad na celé USA a to především tím, že byly nečekané a od Rumsfelda se čekal velký úkol – nalézt a potrestat viníka. S tím přišla obrovská zodpovědnost a unáhlené reakce.

Významnou roli v rozhodování Rumsfelda hrála mispercepce. V první kapitole bylo řečeno, že lidská mysl si vytváří vlastní představy, které nemusí být reálné, protože přijdou situace, které si člověk nedokáže představit a často si je zjednodušuje. Důsledkem je, že se člověk vyhýbá situacím a ignoruje informace, které nejsou v souladu s jeho představami. A to je případ Donalda Rumsfelda. On viděl jen to, co vidět chtěl a potvrdil to svým pozdějším prohlášením: „*Jsou neznámé známé: věci, které si myslíte, že víte, poté se ale ukáže, že jste je nevěděly.*“¹³⁸ Jako velkou misperpenci můžeme chápat prohlašování, že Irák vlastní ZHN, a že iráčtí představitelé byli v kontaktu s Al-Káidou. Rumsfeld neměl žádné důkazy, spíš se jednalo o jeho představu, na základě které mohl vyhlásit válku proti Iráku. Na tiskové konferenci

¹³⁴ DIAMOND, John a Dave MONIZ. War critics rile Rumsfeld, Myers. *USA Today* [online]. 2003 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://usatoday30.usatoday.com/news/world/iraq/2003-04-01-military-us_x.htm.

¹³⁵ George Tenet byl ředitelem CIA (Central Intelligence Agency) v letech 1997-2004.

¹³⁶ RUMSFELD, Donald. *Known and Unknown A Memoir*. S.I.: Penguin Group US, 2011, s. 832. ISBN 9781101502495. s. 449.

¹³⁷ MAHANTA, Siddhartha. Donald Rumsfeld: Master of Perception. *Los Angeles Review of Books* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://lareviewofbooks.org/essay/donald-rumsfeld-master-perception>.

¹³⁸ KAPLAN, Fred. Seeking Truth in a Blizzard of 'Snowflakes': 'The Unknown Known' Explores How Rumsfeld Sees Himself. *The New York Times* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2014/03/30/movies/the-unknown-known-explores-how-rumsfeld-sees-himself.html>.

v únoru 2002 se Rumsfeld vyhýbal odpovědi na otázku, zda Irák vlastní ZHN a zda byl propojen s Al-Káidou. Reagoval filozofickou odpovědí: „*Jde o to, že nejsou žádné známé. Jsou věci, o nichž víme, že je víme. Pak jsou známé neznámé, tedy to jsou věci, o nichž nyní víme, že je nevíme. Ale pak jsou také neznámé neznámé, a to jsou věci, o nichž nevíme, že je nevíme.*“¹³⁹ Když se Errol Morris v diskuzi o selhání predikce útoků z 9/11 zeptá Rumsfelda: „*Je to ohromující, když se na to podíváme zpětně, že?*“ Na to Rumsfeld odpovídá: „*Vše je ohromující, když se na to podíváme zpětně. Pearl Harbor je ohromující zpětně. Jedná se o selhání představ.*“¹⁴⁰ Takové selhání představ se zdálo být hlavní vysvětlení toho, jak Rumsfeld vnímal své okolí i celý svět. Co se týče vlivu historie při rozhodování, tak Rumsfeld se obhájil tím, že podle něj nemůžeme minulost ovlivnit, ale pokud právě ta ovlivňuje rozhodnutí, tak ve své roli selžete. Zdá se, že jeho funkční období bylo řízeno hlavně jeho představami.¹⁴¹

Po 9/11 velký vliv na rozhodování Donalda Rumsfelda a celé tehdejší administrativy měly především emoce a odpovědnost nalézt a potrestat viníka. To mělo za následek nepromyšlené reakce a v případě OIF 2003 nečekání na mandát RB OSN, což způsobilo silnou mezinárodní kritiku. Jak ale Rumsfeld vnímal hrozbu? Tou pro něj byl především diktátorský režim Saddáma Husajna, který podle něj musel být odstraněn. Jeho přesvědčení o tom, že Irák vlastní ZHN a napomohl k přípravě 9/11, bylo hlavní hnací silou celého plánování OIF 2003. Na druhou stranu za dob vlády Ronalda Reagana v letech 1982-1983 se jako velvyslanec pro Blízký východ setkal se Saddámem Husajnem a navázal diplomatické vztahy mezi USA a Irákem.¹⁴² O pár let později ho vnímá jako největší hrozbu pro USA, kdy největší roli hrají právě emoce. Rumsfeld nepocíťoval strach, který přichází s nejistotou, ale spíše zlobu, protože věděl, že má jistou podporu spojenců a armády. Později se ale ukázalo, že díky své mispercepci o iráckém vlastnění ZHN tuto jistotu už nemá.

¹³⁹ KAPLAN, Fred. Seeking Truth in a Blizzard of ‘Snowflakes’: ‘The Unknown Known’ Explores How Rumsfeld Sees Himself. *The New York Times* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2014/03/30/movies/the-unknown-known-explores-how-rumsfeld-sees-himself.html>.

¹⁴⁰ LARIVÉ, Maxime H. A. Failure of Imagination – Rumsfeld’s interpretation of American foreign policy. *Foreign Policy Association* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://foreignpolicyblogs.com/2014/04/17/failure-of-imagination-rumsfelds-interpretation-of-american-foreign-policy/>.

¹⁴¹ Tamtéž

¹⁴² HAGAN, John. *Who are the criminals?: the politics of crime policy from the age of Roosevelt to the age of Reagan*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2010, 314 s. ISBN 9781400836314. s. 252.

3.5 Vnější faktory ovlivňující rozhodování Donalda Rumsfelda

V této kapitole analyzuji vliv vnějších faktorů na rozhodování Donalda Rumsfelda v rámci války proti terorismu, která byla odpovědí na útoky z 9/11. Soustředí se především na OIF 2003. Jedná se o faktory, jejichž teoretický rámec je vymezen v první kapitole této práce, tedy média a veřejné mínění, domácí politika a jako poslední groupthink. Na základě této analýzy je zjištěno, jak tyto faktory ovlivňovaly rozhodovací proces bývalého ministra obrany.

3.5.1 Vliv médií a reakce veřejného mínění

Obecně mají média velký vliv na představitele státu i na samotnou veřejnost. Zprostředkovávají veřejnosti informace o dění ve světě a prostřednictvím průzkumů je předávají hlavním představitelům státu, tudíž ti mají podvědomí o názorech společnosti a mohou na ně reagovat. Donald Rumsfeld se ve svém funkčním období prezentoval před médii jako vůdce, bez tajemství nebo vedlejších úmyslů, nezužovaný pochybnostmi a naopak neustále překvapený okolnostmi. Reaguje velmi vychytrale a nepřímou odpovídá na dotazy reportérů. I přestože se vyjadřuje jasně, stále je pro mnoho reportérů nemožné ho odhadnout. Média získala silný vliv po 9/11, kdy celý svět mohl živě vidět pád dvou nejvyšších budov v USA, a tudíž všichni emočně soucítili s americkou společností, a tím administrativa získala podporu všech spojenců, dokonce i Ruska a Číny ve válce proti terorismu. Postupem času začala veřejnost vyjadřovat své názory, často ve prospěch USA a Rumsfeld nabýval na sebevědomí, zvláště po úspěšnosti OEF 2002. Obě dvě vojenské operace byly silně medializované a celý svět tak mohl sledovat americký boj. S příchodem OIF 2003 se ale názor veřejnosti na válku proti terorismu razantně změnil. Veřejnost vnímala jako největší hrozbu Saddáma Husajna a ZHN, ale to nepomohlo Rumsfeldovi získat veřejnou podporu, protože společnost považovala OIF 2003 za porušení mezinárodního práva. Bushova administrativa si byla vědoma negativního vlivu médií, a proto bylo důležité získat všechny válečné informace pod naprostou kontrolu. Nejednalo se o cenzuru, ale naopak zpravodaje přiřadila k vojenským jednotkám. To mělo logicky za následek, že reportéři soucítili s vojáky v nebezpečném prostředí a ztratili novinářský pohled na situaci. Média byla tedy často velice patriotická a neobjektivní, což vyhovovalo k vytváření atmosféry kolem GWOT. Z počátku OIF 2003 měla administrativa velkou podporu, většina

Američanů (více než 70%) podporovala Bushovu administrativu. To se změnilo událostmi těsně před válkou, kdy se podpora ze strany obyvatelstva pohybovala kolem 50%, postupně se snižovala a dosáhla svého minima po válce vzhledem ke ztrátám na životech a ekonomickém propadu USA.¹⁴³

Spíše než by byl Rumsfeld ovlivněn médii, snažil se využít média k dosažení svých cílů. Konkrétně v únoru 2002 byla založena v doslovném překladu Kancelář pro strategický vliv neboli Office of Strategic Influence, jejíž hlavním úkolem bylo produkovat falešné příběhy v zahraničních médiích kvůli tomu, aby americká administrativa ovlivnila vnímání války proti terorismu. Tato organizace byla součástí amerického boje proti terorismu. Byla založena jako jedna z prvních organizací, protože lhaní bylo klíčovou součástí plánování Donalda Rumsfelda k získání podpory války.¹⁴⁴

3.5.2 Vliv domácí politiky a groupthink v Bushově administrativě

Vliv domácí politiky demonstrují prostřednictvím mentálního modelu, který vysvětluje jednání Bushovy administrativy v rozhodovacích procesech. Vzhledem k tomu, že Donald Rumsfeld byl silně ovlivněn neokonzervatistickým proudem, stejně tak jako celá Bushova administrativa, která měla rozhodující pravomoc, můžeme použít mentální model Bushovy administrativy, protože všichni její členové sdíleli stejné názory a postoje k OIF 2003. Jan Eichler¹⁴⁵ definuje čtyři základní přístupy k vnějšímu prostředí: přístup k charakteru bezpečnostních hrozeb, přístup k původcům těchto hrozeb, přístup ke spojencům a přístup k OSN. Mentální model Bushovy administrativy byl tedy následující. Saddámův režim byl vnímán jako naléhavá hrozba pro USA a představy o tom, že Irák spolupracoval s teroristy, a že vlastní ZHN více podporovala vojenské řešení problému. Původcem hrozby byl Saddám Husajn, který byl považován za nepředvídatelného diktátora, jemuž nelze věřit. Spojenci byli považováni spíše za doplňující pomoc USA, především pak Velká Británie. Mezinárodní právo nebylo vnímáno jako významný instrument a administrativa v OIF 2003 postupovala i bez mandátu RB OSN. Můžeme tvrdit, že hlavní činitelé Bushovy administrativy měli

¹⁴³ VRIES, Lloyd. 2003. Poll: U.S. Backs Bush On War. *CBS News* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.cbsnews.com/news/poll-us-backs-bush-on-war/>.

¹⁴⁴ SHABIR, Ghulam a Muhammad Zafar IGBAL. 2011. Role of media as policy instrument: US adventure in Iraq & Afghanistan. *International Conference on Social Science and Humanity* [online]. s. 286-289 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.ipedr.com/vol5/no2/63-H10168.pdf>. s. 287.

¹⁴⁵ EICHLER, Jan. 2011. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 216 s. ISBN 978-802-4619-569. s. 52-53.

společný pohled nejen na iráckou invazi, ale na celkovou situaci, která v USA nastala od 9/11, a že jednali na základě stejného mentálního modelu.

O groupthinku mluvíme tehdy, kdy vznikne úzká skupina lidí s rozhodujícími pravomocemi, která se ocitne ve stresové situaci, což je přesná definice Bushovy administrativy po 9/11. Když se opět zaměřím pouze na OIF 2003, otázkou zůstává proč si Bushova administrativa byla tak jistá, že Irák vlastní ZHN? Odpověď na tuto otázku najdeme pomocí modelu groupthink od Irvinga Janise, jehož teoretický rámec byl vymezen v první kapitole této práce. Obecně groupthink má sklony přicházet s velice scestnými rozhodnutími, které při zpětném pohledu působí na samotné tvůrce zmateně. Podobné reakce bylo možné zaregistrovat v odpovědi na OIF 2003, která byla zahájena na základě nepodloženého tvrzení, že Irák vlastní ZHN. Dnes je prokázáno, že ZHN v Iráku nalezeny nebyly. To samozřejmě vyvolalo otázky o důvodech Bushovy administrativy k zásahu do Iráku.¹⁴⁶ Jak ale administrativa v rámci groupthinku pracovala? V první řadě se jednalo o skupinu, která byla velice soudržná, protože většina členů byli i blízkými přáteli a všichni měli za hlavní cíl svrhnout Saddámův režim. Tato silně propojená skupina nepotřebovala žádné oficiální vyhodnocení plánů pro OIF 2003 jako například podpurné zprávy, které by podpořily jejich válečné cíle. To vojensky zaměřená administrativa ignorovala.¹⁴⁷ V tomto ohledu vidíme další rys groupthinku a to kolektivní snahu o racionalizaci, kdy docházelo hlavně k nadhodnocování irácké hrozby. Dokonce administrativa nevyslyšela spoustu varování od americké společnosti jako například US Army War College Report, Brent Scowcroft, National Intelligence Council.¹⁴⁸ Bushova administrativa byla izolována od širší zahraničně-politické komunity. Představitelé projednávali OIF 2003 na uzavřených jednáních. Tato separace byla zvýrazněna tím, že členové Bushovy administrativy zastávali stejné názory ohledně irácké invaze, což je doloženo prostřednictvím výše zmíněného mentálního modelu. Kritika americké strategie v Iráku byla ignorována ze strany Bushovy administrativy. Rumsfeld prohlásil, že: „*Jsme tam, kde jsme, není*

¹⁴⁶ MCQUEEN, Alison. A groupthink perspective on the invasion of Iraq. *International Affairs Review* [online]. 2005, roč. 14, č. 2, s. 54-75 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://www.iaar-gwu.org/files/2005/FW05_Groupthink.pdf. s. 54.

¹⁴⁷ RICKS, Thomas E. *Fiasco: the American military adventure in Iraq*. New York: Penguin Press, 2006, 482 stran. ISBN 978-159-4201-035. s. 25.

¹⁴⁸ EICHLER, Jan. Mezinárodní bezpečnostní vztahy. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

*potřeba o tom diskutovat.*¹⁴⁹ Celkově Bushova administrativa neměla žádné morální obavy z rozhodnutí vstoupit do války a tyto pocity nenastaly ani během války.

Donald Rumsfeld měl velké zkušenosti s veřejným a soukromým sektorem, v minulosti zastával pozici vysoce postaveného úředníka a navíc již komunikoval se samotným Saddámem Husajnem. Nedostatek zkušeností v oblasti tvorby politiky není důvodem špatného rozhodování Rumsfelda a celé administrativy. Naopak hlavními důvody jsou špatné odhady a nedostatek oficiálních vysvětlení. Kolektivní zkušenosti klíčových členů Bushovy administrativy nechávají otevřenou možnost, že nadhodnocení irácké hrozby mohlo být důsledkem nátlaku vyvíjeným při usilování o shodu.¹⁵⁰ Groupthink měl významný vliv na rozhodování Donalda Rumsfelda, protože veškerá rozhodnutí vycházela právě z úzké společnosti lidí v americké politice, čehož byl Rumsfeld součástí.

¹⁴⁹ RICKS, Thomas E. *Fiasco: the American military adventure in Iraq*. New York: Penguin Press, 2006, 482 stran. ISBN 978-159-4201-035. s. 167.

¹⁵⁰ MCQUEEN, Alison. A groupthink perspective on the invasion of Iraq. *International Affairs Review* [online]. 2005, roč. 14, č. 2, s. 54-75 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://www.iaar-gwu.org/files/2005/FW05_Groupthink.pdf. s. 62.

Závěr

Zkoumání vlivů na rozhodování jednotlivce je v současnosti stále více se rozvíjející téma v mezinárodních vztazích a přináší nové poznatky. Mým hlavním úkolem bylo vybrat zásadní vlivy, které měly dopad na proces rozhodování Donalda Rumsfelda, detailně je popsat a aplikovat je na jeho osobu. Každý člověk má své hodnoty, postoje, přesvědčení, představy, které shromažďuje celý svůj život. Rozhoduje se tedy na základě různých podnětů. To je hlavním důvodem proč každý jednatel musí být zkoumán individuálně v rámci určitého kontextu a je tedy nemožné používat jednotný postup pro zkoumání role jednotlivce v procesu rozhodování. V současnosti se vládní činitelé musí rozhodovat nejen podle svých představ, ale musí brát ohled i na ostatní představitele států, státní orgány, veřejnost a zájmové skupiny. Rozhodnutí není záležitostí pouze jedné osoby, vždy se zde prolíná i vliv ostatních činitelů, což můžeme vidět v Bushově administrativě. George W. Bush se nerozhodoval sám, měl k tomu své poradce, mezi které patřil i ministr obrany Donald Rumsfeld.

Období Bushovy administrativy v letech 2001–2006 shledávám jako velmi vhodné pro analýzu role jednotlivce v zahraniční a bezpečnostní politice státu. Ovšem touto osobou není myšlen George W. Bush, ale právě Donald Rumsfeld, který působil v pozici ministra obrany již podruhé. Toto období bylo velice dynamické, plné významných událostí a rozhodnutí, které měly důsledky jak pro USA, tak i pro mezinárodní bezpečnostní vztahy. USA se staly obětí nejničivějších teroristických útoků současnosti. Odpovědí byly dvě vojenské intervence v Afghánistánu a Iráku za účelem svržení dvou diktátorských režimů, které byly považované za naléhavé bezpečnostní hrozby.

Rumsfeld byl přímý a charismatický člověk. Tyto vlastnosti nabyl už jako mladý student na Princetonu a jako kapitán wrestlingového týmu. V politice se pohyboval celý svůj život, tudíž měl spoustu zkušeností, což se odrazilo v jeho druhém funkčním období. Poté ale USA zasáhly útoky z 9/11 a to změnilo přístup zrovna zvolené administrativy. Byla to nečekaná a šokující událost, která vyžadovala rychlou a jasnou odpověď. Těmi byly dvě operace – OEF 2002 a OIF 2003. Jednou z hlavních osob, která rozhodovala o bezpečnosti byl právě Donald Rumsfeld.

Rozhodovací proces Donalda Rumsfelda byl podle analýzy ovlivněn především americkou politikou Regime Change Policy bojující proti globálnímu terorismu.

Významný vliv měla i společnost Bushovy administrativy, ve které se Rumsfeld pohyboval, protože její členové považovali za hlavní společnou hrozbu režim Saddáma Husajna. Rumsfeld byl zřejmě přesvědčen, že Saddám Husajn je zlo, kterého se musí svět zbavit. Nepochyboval o americké síle a věřil, že právě USA by měly svrhnout Saddámův diktátorský režim. Rumsfeld je silná suverénní osobnost, která nenechala uniknout slabost, což v takto vypjatém období, které nastalo po 9/11 ani nebylo žádoucí, pokud si chtěl udržet jisté politické postavení a ambice do budoucna. V tomto období vládl velký ideologický rozdíl, konkrétně tedy demokracie a svoboda v USA a na druhé straně diktátorský a zkorumpovaný režim v Iráku. Tyto dva účastníci války se vnímali jako velcí nepřátelé a právě tato silná percepce měla na rozhodování Donalda Rumsfelda velký vliv. Dalším faktorem byla jistá mispercepce při OIF 2003. Proč si Rumsfeld myslel, že mohou intervenovat do Iráku s tak žalostnou vojenskou silou? Odpověď je jednoduchá. Rumsfeld si vytvářel vlastní představy, které nebyly reálné. Myslel si, že akce bude rychlá a stabilizace proběhne bez problémů. Ovšem právě poválečná fáze OIF 2003 skončila naprostou katastrofou. Vyhýbal se informacím, které nebyly podle jeho představ, byl součástí groupthinku a ignoroval rady a varování, protože se rozhodoval podle vlastního uvážení. Samozřejmě jeho úkolem bylo obhajovat rozhodnutí vlády a zároveň stát za tím, co udělal. Dokázal na sebe vzít odpovědnost, i přestože se nacházel v těžké situaci, na kterou se čekala rychlá odpověď.

Cílem bakalářské práce bylo zhodnocení hlavních vlivů na rozhodování jednotlivce a aplikace těchto vlivů na osobu Donalda Rumsfelda. To vše bylo uskutečněno prostřednictvím analýzy událostí, které se odehrály v jeho druhém funkčním období (2001–2006). Členové Bushovy administrativy hráli významnou roli v tomto období, protože zahájili válku proti terorismu, sestavili dva významné doktrinální dokumenty z roku 2002 a řídili se politikou zvanou Bushova doktrína (Regime Change Policy). Na základě provedené analýzy byli lidé s rozhodující pravomocí výrazně ovlivněni neokonzervatismem a domácí politikou USA. Donald Rumsfeld jednal na základě svých představ, emocí, postojů, zkušeností a podle analýzy by z OIF 2003 vzešly zcela jiné důsledky, kdyby rozhodovací pravomoc byla v rukou jinak smýšlejících politiků. Osobnost a charakter Donalda Rumsfelda považuji za stěžejní vnitřní faktor v rozhodování Bushovy administrativy. Vnější faktory, které hrály významnou roli v rozhodovacím procesu Donalda Rumsfelda byly především domácí politika ovlivněná

neokonzervatistickým smýšlením a poté groupthink, kdy úzká skupina lidí v Bushově administrativě společně shledala jako bezprostřední hrozbu Saddámův režim.

Hlavním přínosem práce pro řešenou problematiku je vytyčení stěžejních vnitřních a vnějších faktorů, které působí na osobu ve vysokém postavení při jeho rozhodovacím procesu. Efektivním způsobem, jak zjistit důvody jednání těchto osob, je právě detailní analýza jednotlivých účastníků, protože jak již bylo řečeno každý člověk je jiný. Donald Rumsfeld byl zajisté silný a rázný politik, který chtěl podpořit USA ještě k větší ekonomické, vojenské i politické síle. To, co se mu povedlo jeho rozhodnutími, byl spíše opak. Z USA se rázem stala daleko více zadlužená země, s demotivovanou vojenskou silou neustále bojující na Blízkém východě. Tím pomalu ztrácí své vysoké postavení na globální úrovni.

Seznam použité literatury a dalších zdrojů

Knižní zdroje

BEACH, Derek. *Analyzing Foreign Policy*. Palgrave Macmillan. 2012. 296 stran. ISBN 9781137002792.

BREUNING, Marijke. *Foreign policy analysis: a comparative introduction*. 1. vydání. New York: Palgrave Macmillan, 2007, 207 stran. ISBN 9780312296193.

BUSH, George W. *Decision points*. London: Virgin, 2010. ISBN 9780753539668.

DRULÁKOVÁ, Radka a Petr DRULÁK. *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. 3. vydání, Praha: Oeconomica, 2011, 183 stran. ISBN 978-80-245-1815-2.

EICHLER, Jan. 2011. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 216 s. ISBN 978-802-4619-569.

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2.

EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, 318 s. ISBN 978-80-87558-16-4.

EICHLER, Jan. Zahraniční a bezpečnostní politika USA po 11. září. In: JAKL, Ladislav. *11. září 2001: deset let poté : sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011, 127 stran. Ekonomika, právo, politika, 93/2011. ISBN 9788087460061.

FARRELL, Theo, Sten RYNNING a Terry TERRIFF. *Transforming military power since the Cold War: Britain, France, and the United States, 1991-2012*. Cambridge University Press, 2013. xvi, 303 stran. ISBN 978-110-7621-442.

GALBRAITH, Peter. *The end of Iraq: how American incompetence created a war without end*. 1st Simon. New York: Simon, 2007, s. 275. ISBN 0743294246.

GRAHAM, Bradley. *By his own rules: the ambitions, successes, and ultimate failures of Donald Rumsfeld*. United States: Public Affairs, 2009. 832 stran. ISBN: 978-1-58648-421-7.

- HAGAN, John. *Who are the criminals?: the politics of crime policy from the age of Roosevelt to the age of Reagan*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2010, 314 s. ISBN 9781400836314.
- HALPERIN, Morton H., Priscilla CLAPP a Arnold KANTER. *Bureaucratic politics and foreign policy*. 2. vydání. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2006, 400 stran. ISBN 978-081-5734-093.
- HARRIS, Richard A. a Daniel J. TICHENOR. *A history of the U.S. political system: ideas, interests, and institutions*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, c2010, 3. vydání. 1430 stran. ISBN 18-510-9718X.
- HYNEK, Nik, Jan EICHLER a Ľubomír MAJERNÍK. *Konflikt a obnova v Afghánistánu: kontext, prostředí a zájmy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012, 191 stran. ISBN 978-80-87558-06-5.
- JANIS, Irving L. *Victims of groupthink: a psychological study of foreign-policy decisions and fiascoes*. Boston: Houghton Mifflin company, 1972, 277 stran. ISBN 0-395-14044-7.
- JENKINS, Brian Michael a John GODGES. *The long shadow of 9/11: America's response to terrorism*. Santa Monica, CA: RAND, 2011, 209 stran. ISBN 9780833058331.
- JERVIS, Robert. *American foreign policy in a new era*. New York: Routledge, 2005, ix, 184 s. ISBN 0415951011.
- JERVIS, Robert. *Perception and misperception in international politics*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, c1976, 445 stran. ISBN 0691100497.
- JERVIS, Robert. War and misperception. In: ROTBERG, Robert I., Theodore K. RABB a Robert GILPIN. *The Origin and prevention of major wars*. New York: Cambridge University Press, 1989, c1988., 352 stran. ISBN 0521379555.
- KREJČÍ, Oskar. *Politická psychologie*. 1. vydání. Praha: Ekopress, 2004, 319 stran. ISBN 80-86119-84-x.
- LUKAS, Josef a Josef SMOLÍK. *Psychologie vůdcovství*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2008, 206 stran. ISBN 978-80-251-2139-9.
- MORGAN, Matthew J. *The impact of 9/11 on politics and war*. New York: Palgrave

MacMillan, 2009, 264 stran. *Day that changed everything?*, 1. vydání. ISBN 0230607632.

PROROK, Vladimír. *Tvorba rozhodování a analýza v politice*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012, 189 stran. ISBN 978-80-247-4179-6.

RICKS, Thomas E. *Fiasco: the American military adventure in Iraq*. New York: Penguin Press, 2006, 482 stran. ISBN 978-159-4201-035.

RUMSFELD, Donald. *Known and Unknown A Memoir*. S.l.: Penguin Group US, 2011, s. 832. ISBN 9781101502495.

SEARS, David O., Leonie HUDDY, Jack S. LEVY a Robert JERVIS. *Oxford handbook of political psychology*. New York: Oxford University Press, 2003, 822 stran. ISBN 01-951-6220-X.

SCHAFER, Mark a Scott CRICHLAW. *Groupthink versus high-quality decision making in International relations*. New York: Columbia University Press, 2010, 286 stran. ISBN 9780231520188.

SNYDER, Richard C., Henry W. BRUCK a Burton M. SAPIN. 1962. *Foreign Policy Decision-making: An Approach to the Study of International Politics*. New York: Free Press of Glencoe. 274 stran.

STEIN, Janice. *Threat perception in international relations*. The Oxford handbook of political psychology. 2. vydání. 986 stran. ISBN 978-019-9760-107.

WALTZ, Kenneth Neal. *Man, the state and war: a theoretical analysis*. London: Columbia University Press, c1959, 263 stran. ISBN 0231085648.

WOODWARD, Bob. *Bush at war*. New York: Simon & Schuster, 2002. ISBN 9780743215381.

Odborné časopisy a články

BAUM, Matthew A. a Philip B.K. POTTER. The Relationships Between Mass Media, Public Opinion, and Foreign Policy: Toward a Theoretical Synthesis. *Annual Review of Political Science* [online]. 2008. vol. 11, no. 1. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.polisci.11.060406.214132>.

BERENSKOETTER, Felix S. 2005. Mapping the Mind Gap: A Comparison of US and European Security Strategies. *Security Dialogue* [online]. vol. 36 no. 1. s. 71-92 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://sdi.sagepub.com/content/36/1/71.short>.

BORGER, Julian. Blogger bares Rumsfeld's post 9/11 orders. *The Guardian* [online]. 2006 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20090211113142/http://www.guardian.co.uk/world/2006/feb/24/freedomofinformation.september11>.

CORNWELL, Rupert. The Big Question: What is neo-conservatism, and how influential is it today?. *The Independent* [online]. 2006 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/the-big-question-what-is-neoconservatism-and-how-influential-is-it-today-415637.html>.

DOESER, Fredrik. Domestic politics and foreign policy change in small states: The fall of the Danish 'footnote policy'. *European International Studies Association* [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.eisa-net.org/be-bruga/eisa/files/events/stockholm/doeser.pdf>.

EICHLER, Jan. GWOT a její dopad na civilní obyvatelstvo. *The Science for Population Protection* [online]. 2011, roč. 2, s. 1-9 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/11/77.pdf>.

GURAZIU, Rudi. *To what extent is foreign policy making affected by public opinion in a liberal democracy?* [online]. 2008. Middlesex University School of Health and Social Sciences. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.atlantic-community.org/app/webroot/files/articlepdf/To%20what%20extent%20is%20foreign%20policy%20making%20affected%20by%20public%20opinion.pdf>.

HART, Paul 't. Irving L. Janis' Victims of Groupthink. *Political Psychology* [online]. 1991, vol. 12, no. 2, s. 247-278 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.ftms.edu.my/pdf/Download/UndergraduateStudent/MOD%20000925%20Effective%20Team%20and%20Performance%20Management/Seminar%209-Janis%20-%20group%20think.pdf>.

HAAS, Richard N. 2005. Regime Change and Its Limits. *Foreign Affairs* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <https://www.foreignaffairs.com/articles/north-korea/2005-07-01/regime-change-and-its-limits>.

HIGH, Brandon. The Recent Historiography Of American Neoconservatism. *The Historical Journal*. 2009, vol. 52, no. 2, s. 475-491.

HILLSTROM, Laurie a Julie CARNAGIE. *Rumsfeld, Donald. War in the Persian Gulf Reference Library: Global Issues in Context* [online]. vol. 2004, no. 2, s. 191-201 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z:

<http://find.galegroup.com/gic/infomark.do?&source=gale&idigest=fb720fd31d9036c1ed2d1f3a0500fcc2&prodId=GIC&userGroupName=itsbtrial&tabID=T001&docId=CX3436300053&type=retrieve&contentSet=EBKS&version=1.0>.

JERVIS, Robert. Hypotheses on Misperception. *World Politics* [online]. 1968. vol. 20, no. 3. s. 454-479. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z:

<http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=7649936&fileId=S0043887100015112>.

LARIVÉ, Maxime H. A. Failure of Imagination – Rumsfeld’s interpretation of American foreign policy. *Forreign Policy Association* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://foreignpolicyblogs.com/2014/04/17/failure-of-imagination-rumsfelds-interpretation-of-american-foreign-policy/>.

LAULICHT, Jerome. Public Opinion and Foreign Policy Decisions. *Journal of Peace Research* [online]. 1965, vol. 2, no. 2, s. 147-159 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z:

<http://jpr.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/002234336500200203>.

MAHANTA, Siddhartha. Donald Rumsfeld: Master of Perception. *Los Angeles Review of Books* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z:

<http://lareviewofbooks.org/essay/donald-rumsfeld-master-perception>.

MARTINI, Maira. *Influence of interest groups on policy making*. Transparency International 2012. Dostupné z:

http://www.transparency.org/whatwedo/answer/influence_of_interest_groups_on_policy_making.

MCQUEEN, Alison. 2005. A Groupthink perspective on the invasion of Iraq. *International Affairs Review* [online]. vol. 14, no. 2: s. 54-80. [cit. 2015-03-17].

Dostupné z: http://www.iar-gwu.org/files/2005/FW05_Groupthink.pdf.

MEYER, David S. a Douglas R. IMIG. Political opportunity and the rise and decline of interest group sectors. *The Social Science Journal* [online]. 1993, vol. 30, no. 3, s. 253-

270 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z:

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S036233199390021M>.

PANAGOPOULOS, Costas. *The Polls: Public Opinion and Secretary of Defense Donald Rumsfeld*. Presidential Studies Quarterly, 03, 2006, vol. 36, no. 1. s. 117-126 ProQuest Central. ISSN 03604918.

PUTNAM, Robert D. *Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games* [online]. International Organization. vol. 42, no. 3 (Summer, 1988), s. 427-460 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z:

<http://www.ou.edu/uschina/texts/Putnam88Diplomacy.pdf>.

RENSHON, Jonathan a Jennifer S. LERNER. Decision-Making, the Role of Emotions in Foreign Policy. *The Encyclopedia of Peace Psychology* [online]. Blackwell Publishing Ltd. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: http://jonathanrenshon.com/Site/Pubs-Chapters_files/Role%20of%20Emotions.pdf.

RICKS, Thomas E. 2002. War Plan For Iraq Is Ready, Say Officials: Quick Strikes, Huge Force Envisioned by Pentagon. *The Washington Post* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A33459-2002Nov9.html>.

RISSE-KAPPEN, Thomas. Public Opinion, Domestic Structure, and Foreign Policy in Liberal Democracies. *World Politics* [online]. 1991, vol. 43, no. 4, s. 479-512 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z:

http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0043887100019729.

SCHILDKRAUT, Deborah J. 2004. All Politics is Psychological: A Review of Political Psychology Syllabi. *Perspectives on Politics* [online]. vol. 2, no. 4. s. 807-819 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3688550>.

SIMON, Steven a Dana H. ALLIN. 2011. America's predicament. *Survival* [online]. vol. 46, issue 4: s. 7-30 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330412331342436>.

SOROKA, Stuart N. Media, public opinion, and foreign policy. In: *Press/Politics* [online]. 2003. vol. 8. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://hij.sagepub.com/content/8/1/27.short>.

STEIN, Arthur A. *When Misperception Matters*. *World Politics* [online]. 1982, vol. 34,

no. 4, s. 505-526 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z:
<http://www.jstor.org/discover/10.2307/2010332?uid=3737856&uid=2&uid=4&sid=21106773104733>.

TUCKER, Robert W. a David C. HENDRICKSON. The Sources of American Legitimacy. *Foreign Affairs* [online]. 2004, vol. 83, no. 6 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z:
<https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2004-11-01/sources-american-legitimacy>.

TURNER, Marlene E. a Anthony R. PRATKANIS. Twenty-Five Years of Groupthink Theory and Research: Lessons from the Evaluation of a Theory. *Organizational Behavior And Human Decision Processes* [online]. February/March 1998, vol. 73, no. 2/3, s. 105-115 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z:
<http://www.soc.ucsb.edu/faculty/friedkin/Syllabi/Soc147/Week5Req1Reading.pdf>.

Dokumenty

CARROLL, Royce, Brett A. LEEDS a MATTESS. *Leadership turnover and foreign policy change: Societal interests, domestic institutions, and voting in the United Nations*. APSA 2010 Annual Meeting Paper. Dostupné z:
<http://politics.virginia.edu/sites/politics.virginia.edu/files/Mattes-LLB.pdf>.

DALE, Catherine. *CRS Report for Congress: Operation Iraqi Freedom: Strategies, Approaches, Results, and Issues for Congress* [online]. 2008, 119 s. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <https://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL34387.pdf>.

JANIS, Irving. Groupthink: Early Draft. [online]. 10 s. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z:
<http://department.monm.edu/cata/McGaan/Classes/INTG415/Group-think.pdf>.

LAMBETH, Benjamin S. 2005. *Air Power Against Terrorism : America's Conduct of Operation Enduring Freedom*. [online]. Santa Monica: RAND Corporation [cit. 2015-04-02]. Dostupné z:

http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2006/RAND_MG166-1.pdf.

National Strategy for victory in Iraq. 2005. National Security Council. Dostupné také z:
<http://www.nytimes.com/packages/pdf/international/20051130military-text.pdf>.

NSS (2002): *National Security Strategy of the United States of America*. 2002. Washington: U.S. Department of State. Dostupné také

z:https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.

SHABIR, Ghulam a Muhammad Zafar IGBAL. 2011. Role of media as policy instrument: US adventure in Iraq & Afghanistan. *International Conference on Social Science and Humanity* [online]. s. 286-289 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.ipedr.com/vol5/no2/63-H10168.pdf>.

USA. The Code of Federal Regulations of the United States of America: United States. In: *U.S. Government Printing Office*, 1964.

U.S. Department of Defense. In: *Historical Office: Office of the Secretary of Defense* [online]. 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://history.defense.gov/Multimedia/Biographies/ArticleView/tabid/8347/Article/571279/robert-m-gates.aspx>.

Internetové zdroje

BURNS, John F. 2001. Afghans Coaxing bin Laden, But U.S. Rejects Clerics' Bid. *The New York Times* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2001/sep/26/20010926-025622-2214r/>.

DIAMOND, John a Dave MONIZ. War critics rile Rumsfeld, Myers. *USA Today* [online]. 2003 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://usatoday30.usatoday.com/news/world/iraq/2003-04-01-military-us_x.htm.

Donald Rumsfeld. 2015. *The Biography.com* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.biography.com/people/donald-rumsfeld-9466907>.

ESTERBROOK, John. Rumsfeld: It Would Be A Short War. *CBS News* [online]. 2002 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.cbsnews.com/news/rumsfeld-it-would-be-a-short-war/>.

George Bush's speech on Iraq. *The Guardian* [online]. 2002 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2002/oct/07/usa.iraq>.

George Walker Bush. 2015. *The Biography.com* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.biography.com/people/george-w-bush-9232768#first-term-as-president>.

Historical Office: Office of the Secretary of Defense [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z:

<http://history.defense.gov/Multimedia/Biographies/ArticleView/tabid/8347/Article/571280/donald-h-rumsfeld.aspx>.

Irák: nezvládnuté vítězství a jeho důsledky. 2004. *Revue Politika* [online]. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/697/irak-nezvladnute-vitezstvi-a-jeho-dusledky>.

KAPLAN, Fred. Seeking Truth in a Blizzard of 'Snowflakes': 'The Unknown Known' Explores How Rumsfeld Sees Himself. *The New York Times* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2014/03/30/movies/the-unknown-known-explores-how-rumsfeld-sees-himself.html>.

KING, Larry. Secretary Rumsfeld Interview with Larry King, CNN. In: *U.S. Department of Defense* [online]. 2001 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.defense.gov/transcripts/transcript.aspx?transcriptid=2603>.

KRAUTHAMMER, Charles. 2001. The Bush doctrine: 'new unilateralism'. *The Washington Post* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/opinion/columns/krauthammercharles/A38839-2001Jun7.html>.

MILENKOVIČOVÁ, Ivana. 2014. Bush napsal životopis svého otce. Vzpomíná, jak mu radil ohledně Iráku. *Mladá Fronta Dnes* [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/george-bush-napsal-biografii-sveho-otce-vzpomina-v-ni-na-vaiku-v-iraku-12x-/zahranicni.aspx?c=A141111_103248_zahranicni_im.

PERLE, Richard. The U.S. Must Strike at Saddam Hussein. *The New York Times* [online]. 2001 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2001/12/28/opinion/28PERL.html>.

Rumsfeld cautions against mass strike. 2001. *The Washington Time* [online]. [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2001/sep/26/20010926-025622-2214r/>.

Rumsfeld's War. *Frontline* [online]. roč. 2004 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/pentagon/>.

SCOTT, Anthony Oliver. Not Giving an Inch in a Battle of Wits and Words. *The New York Times* [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z:

<http://www.nytimes.com/2014/04/02/movies/deciphering-donald-h-rumsfeld-in-the-unknown-known.html>.

VRIES, Lloyd. 2003. Poll: U.S. Backs Bush On War. *CBS News* [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.cbsnews.com/news/poll-us-backs-bush-on-war/>.

WHYTE JR., William H. 2012. Groupthink, (Fortune 1952). In: *Fortune* [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://fortune.com/2012/07/22/groupthink-fortune-1952/>.

Přednášky

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. (přednáška). Praha: VŠE, 22.4.2014.

Seznam příloh

Příloha č. 1 Podpora veřejnosti Bushe a Rumsfelda (2001-2005).....	61
Příloha č. 2 Důvody a důkazy pro OIF 2003.....	62
Příloha č. 3 Shrnutí OEF 2001.....	62
Příloha č. 4 Shrnutí OIF 2003.....	63
Příloha č. 5 Rumsfeldova pravidla.....	63

Přílohy

Příloha č. 1 Podpora veřejnosti Bushe a Rumsfelda (2001-2005)

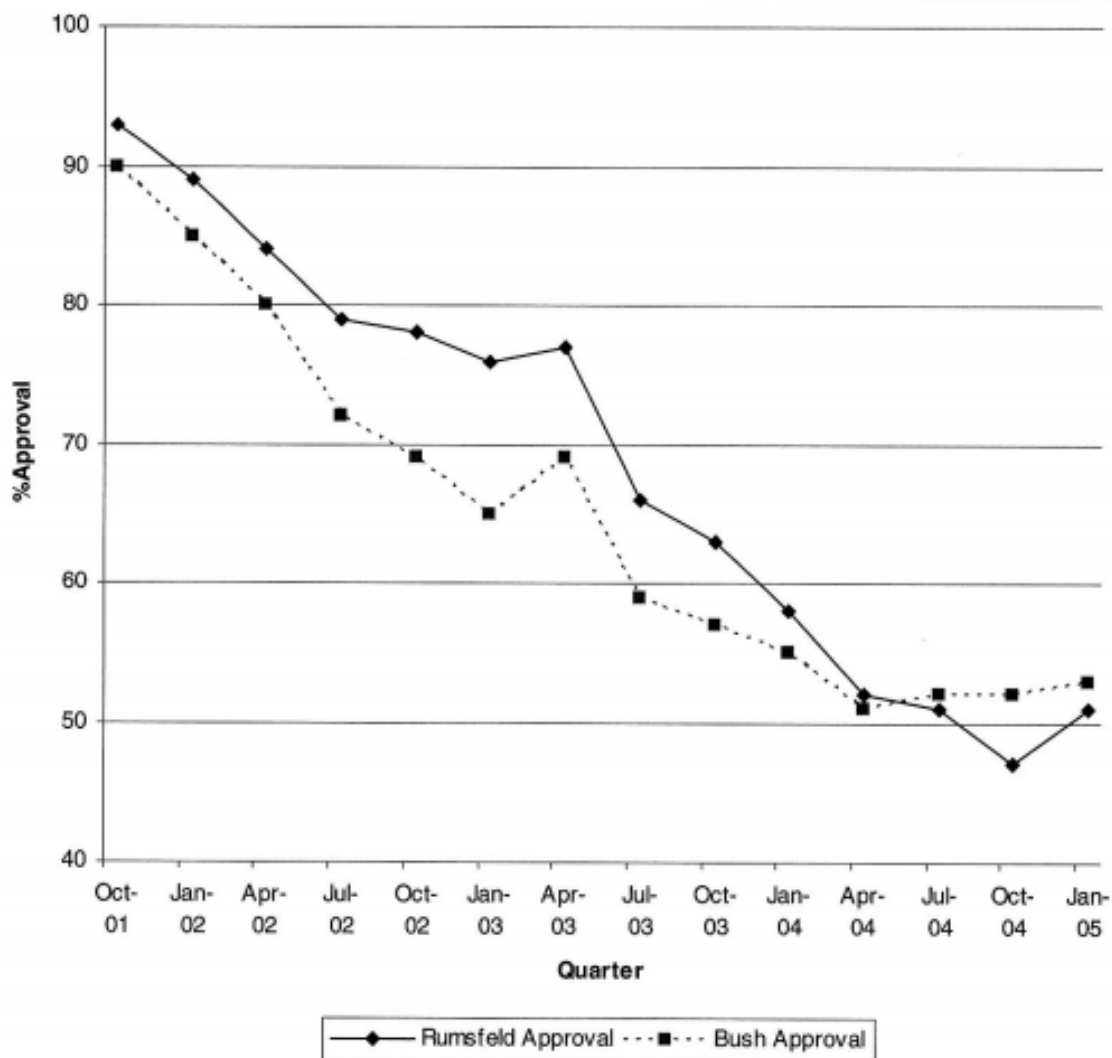

FIGURE 1. Rumsfeld and Bush Job Approval.

Zdroj: PANAGOPOULOS, Costas. *The Polls: Public Opinion and Secretary of Defense Donald Rumsfeld*. Presidential Studies Quarterly, 03, 2006, vol. 36, issue 1. s. 117-126. ProQuest Central. ISSN 03604918. s. 119

Příloha č. 2 Důvody a důkazy pro OIF 2003

		Důkazy			
Důvody pro invazi do Iráku	Propojení mezi Saddámem a al-Káidou	Setkání Mohameda Atty s iráckým diplomatem v Praze dne 9. dubna 2001	Propojení teroristy Abú Musab az-Zarkáviho, al-Káidy a Iráku	Přímé spojení mezi al-Káidou a Irákem (schůzky z 90. let)	Svědectví al-Sheikh al-Libi o iráckém tréninku al-Káidy ve výrobě chemických a dalších zbraní.
	Existence zbraní hromadného ničení a rozsáhlých programů na jejich výrobu	Chemické a biologické zbraně		Jaderné zbraně	
		Svědectví iráckého zběha Cuverballa (mobilní chemické a biologické laboratoře atd.)		Zpráva o nákupu 500 tun neobohaceného jaderného materiálu v Nigérii	Pokus Iráku nakoupit tisíce kvalitních hliníkových trubek

Zdroj: POSPÍŠIL, Ing. Tomáš. 2014. *Bilance zahraniční a bezpečnostní politiky 43. amerického prezidenta*. Praha. Doktorská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. s. 111

Příloha č. 3 Shrnutí OEF 2001

Úspěchy	Neúspěchy
Inovace ve vojenské taktice – propojení speciálních sil a afghánských spojenců s ohromnou, vysoce vyspělou vzdušnou silou USA	Po původních úspěších aplikován tzv. západní model, který nerespektoval afghánské tradice a normy
Naplánování a příprava operace ve velice krátkém čase	Zanedbání fáze „nation building“
Logistické zabezpečení – první fáze probíhala ze vzdálených leteckých základů	Odmítnutí smíření s Tálibánem
Úspěšné otestování nových zbraní a munice	Odklon zdrojů a pozornosti směrem k Iráku
Jasný signál, že USA na poli vojenství nemají vyzyvatele	Předání neustále se zhoršujícího Afghánistánu další administrativě

Zdroj: POSPÍŠIL, Ing. Tomáš. 2014. *Bilance zahraniční a bezpečnostní politiky 43. amerického prezidenta*. Praha. Doktorská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. s. 127

Příloha č. 4 Shrnutí OIF 2003

Úspěchy	Neúspěchy
Svržení režimu Saddáma Husajna	Nedostatečné plány pro stabilizační a rekonstrukční fázi
Potvrzení vojenského prvenství USA	Zhoršení bezpečnostní situace v Iráku, náboženské násilí
Navázání na operaci Trvalá svoboda při využívání kombinace speciálních sil a přesných leteckých úderů	Nepoučení se z operace Trvalá svoboda
Flexibilní reakce na nemožnost otevření severní fronty z tureckého území	Nedostatečné zdroje pro zajištění bezpečnosti, příchod teroristů

Zdroj: POSPÍŠIL, Ing. Tomáš. 2014. *Bilance zahraniční a bezpečnostní politiky 43. amerického prezidenta*. Praha. Doktorská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. s. 134

Příloha č. 5 Rumsfeldova pravidla

1. “Learn to say, ‘I don’t know.’”

That is great sentiment. Of course, you wish Rumsfeld had said that when asked if Saddam Hussein possessed weapons of mass destruction. Instead Rumsfeld told the media with the utmost confidence the weapons of mass destruction would be easy to find: “We know where they are. They’re in the area around Tikrit and Baghdad and east, west, south, and north somewhat.”

2. “Proper preparation prevents poor performance.”

If only Rummy had followed his rule so that our fighting men and women in the military had the armor they needed on their vehicles to protect them during the Iraq War. As I’m sure many recall, this point was brought home to then–Secretary of Defense Rumsfeld during a stop in Kuwait in 2004, when a soldier asked him why they had to dig through landfills to find armor to protect their vehicles instead of the military properly outfitting their vehicles. Rumsfeld’s response was one of his most famous quotes ever: “You go to war with the army you have—not the army you might want or wish to have at a later time.”

3. “Don’t blame the boss; he has enough problems.”

Of course, implicit in this rule is that you should take responsibility when you screw up. But did Rumsfeld follow his own rule? Well, when widespread looting occurred in Iraq after Saddam Hussein was toppled and his security forces were no longer in control, Rumsfeld could have acknowledged that he simply hadn’t planned for that contingency. Instead he shrugged it off, saying, “Stuff happens,” and then blaming freedom for the problems: “Freedom’s untidy, and free people are free to make mistakes and commit crimes and do bad things.” But at least Rumsfeld didn’t blame his boss for his mistake.

4. “Plan for uncertainty.”

In Rumsfeld’s defense, he did follow this rule during the Iran-Iraq War in the 1980s, when he was instrumental in securing weapons for both sides in the conflict, including chemical and biological weapons for Saddam Hussein. When you think about it, this makes sense - why bet on just one horse in a two-horse race? Bet on both of them, right?

Zdroj: OBEIDALLAH, Dean. 2013. Rumsfeld’s Rules’ Review: Good Rules, Shame He Didn’t Follow Them. *The Daily Beast* [online]. [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.thedailybeast.com/articles/2013/05/19/rumsfeld-s-rules-review-good-rules-shame-he-didn-t-follow->